

ქართული
ნაციონალური
ბიბლიოთეკა

ს ა ქ ა რ თ ვ ე ლ ო ს

სტეფანოსცერია საბჭოთა რესპუბლიკის

მუშათა და გლეხთა მთავრობის კანონ- თა და განკარგულებათა კრებული.

1924 წ.

№ 2

სექტემბრის 10

19¹/_{VII} — ³¹/_{XII} 23

იუსტიციის სახალხო კომისარიატის გამოსცემა.

ტფილისი
1924

საქართველოს
ქრონიკალი

34(3)

1-29

საქართველოს ენციკლოპედია

საქართველოს ენციკლოპედია

საქართველოს ენციკლოპედია
საქართველოს ენციკლოპედია

საქართველოს ენციკლოპედია

საქართველოს ენციკლოპედია

საქართველოს ენციკლოპედია

საქართველოს ენციკლოპედია

1923წ.

ქართული
ზიგლიოთეკა

საქართველოს

სოციალისტური საბჭოთა რესპუბლიკის

ცენტრალ. აღმასრულებელი კომიტეტის

დეკრეტები, დადგენილებანი და დოკუმენტები

1.

დადგენილება № 45

სახელმწიფო ღერბიანი ბეჭდის ხმარებისათვის სრულიად საქართველოს საბჭოთა ცენტრალური აღმასრულებელი კომიტეტის მიერ 1923 წ. აპრილის 10 თარიღით და 35 ნომრით გამოცემული დადგენილების მე-2 მუხლის შეცვლის შესახებ.

სრულიად საქართველოს საბჭოთა ცენტრალური აღმასრულებელი კომიტეტი ადგენს:

სახელმწიფო ღერბიანი ბეჭდის ხმარების წესის შესახებ 1923 წ. აპრილის 10 თარიღით და 35 ნომრით გამოცემული დადგენილების მე-2 მუხლი შეიცვალოს შემდეგნაირად:

მუხ. 2. სახელმწიფო ღერბიანი ბეჭედი შეიძლება დამზადებულ იქნეს მხოლოდ მაზრის აღმასრულებელი კომიტეტის შინაგანი მართველობის განყოფილების ნებართვით, რომელმაც სისწორით უნდა აღნუსხოს ბეჭდის შეკეთისათვის ყველა გაცემული ნებართვა.

სრულიად საქ. საბჭ. ცენტრ. აღმასრ. კომიტ. თავმჯდომ.

შაადგ. ვ. ხტურა.

სრულიად საქ. საბჭ. ცენტ. აღმასრ. კომიტეტის

მდივანი პ. საბაშვილი.

1923 წ. იელისის 10.

ტფილისი—სასახლე.

გამოქვეყნებულია გაზ. „კომუნისტის“ მე-162 №-ში 1923 წ. იელისის 17.

2.

დადგენილება № 46

1901 წ. დაბადებულ მოქალაქეთა ჯარში გაწვევის თაობაზე 1923 წ. აპრილის 10 თარიღით და 36 №-რით გამოცემული დადგენილების მე-9 მუხლის გაუქმების შესახებ.

სრულიად საქართველოს საბჭოთა ცენტრალური აღმასრულებელი კომიტეტი ადგენს:

1. 1901 წ. დაბადებულ მოქალაქეთა ჯარში გაწვევის შესახებ საქართველოს საბჭოთა ცენტრალური აღმასრულებელი კომიტეტისა და საქართველოს სოც. საბჭ. რესპუბლიკის სახალხო კომისართა საბჭოს მიერ 1923 წ. აპრილის 10-ს თარიღითა და 36 №-რით გამოცემული დადგენილების მე-5 მუხლის მოქმედება შეჩერებულ იქნას.

სრულიად საქ. საბჭ. ცენტრ. აღმასრ. კომ.
თავმჯდომარე მ. ცხაკაია.

სრულიად საქ. საბჭ. ცენტ. აღმასრ. კომ.
მდივანი პ. საბაშვილი.

1923 წ. ივლისის 16.

ტფილისი—სასახლე.

გამოქვეყნებულია ვაზ. „კომუნისტის“ მე-164 №-ში 1923 წ. ივლისის 19.

3.

დადგენილება № 47

სრულიად საქ. საბჭ. ცენტ. აღმასრულებელი კომიტეტისა და საქართველოს სოც. საბჭ. რესპ. სახ. კომ. საბჭოთა.

საქართველოს სოც. საბჭ. რესპუბლიკის მოსახლეობისათვის საექიმო დახმარების საქმის სწორ ნიადაგზე დასაყენებლად და შინაურ აქტივობის მოსასპობად სრულიად საქართველოს ცენტრალური აღმასრულებელი კომიტეტი და საქართველოს სოც. საბჭ. რესპუბლიკის სახალხო კომისართა საბჭო ადგენენ:

1. საექიმო პერსონალს ეძლევა პროფესიონალური მუშაობის უფლება საქართველოს სოც. საბჭ. რესპუბლიკის ფარგლებში არა სხვაგვარად, თუ არ რეგისტრაციის შემდეგ, ჯანმრთელობის დაცვის სამმართველოს ორგანოებში ცენტრისა ან ადგილობრივ.

შენიშვნა. საექიმო პერსონალის პირი, ამა დადგენილების 1-ლი მუხლის წესით რეგისტრაციაში გატარებული მიიღებს 1923 წლის ნიმუშის სააღრიცხვო სარეგისტრაციო ბარათს იმ ფორმით, რაც დადგენილი იქნება საქართველოს სოც. საბჭ. რესპუბლიკის ჯანმრთელობის სახალხო კომისარიატის მიერ.

2. საექიმო პერსონალს მიეკუთვნება: ექიმი, კბილის ექიმი, ფარმაცევტი (აფთიაქის მოწაფემდე და თვით მოწაფეც), ბებია-ფერწალი, ბებია, სკოლაგაე-ლილი თანაშემწე მკურნალისა (ფერწალი) და მოწყალების და.

3. ის პირი, ვისაც სარეგისტრაციო ბარათი არ აქვს (მუხლი 1), ხოლო აქტივობას-კი ეწევა, და აგრეთვე შინაური მოაქიმე პასუხს აგებს სისხლის საკართლის წესით, საქართველოს სოც. საბჭ. რესპუბლიკის სისხლის სამართლის მადექის 234 მუხლისამებრ.

4. დადგენილება ესე ძალაში შედის დლიდან მისი გამოქვეყნებისას
სრულიად საქ. საბჭ. ცენტრ. აღმ. კომ. თაემჯდომიარე შ. ცხაკაია.

საქ. სოც. საბჭ. რესპ. სახ. კომ. საბჭოს თაემჯდომიარე შ. ელიავა.
სრულიად საქ. საბჭ. ცენტრ. აღმ. კომ. მდივანი პ. საბაშვილი.

1923 წ. ივლისის 16.

ტფილისი—სასახლე.

გამოქვეყნებულია ვაზ. „კომუნისტის“ მე-164 №-ში 1923 წ. ივლისის 19.

4.

დადგენილება № 48

სრულიად საქ. საბჭ. ცენტრალური აღმასრულებელი კომიტეტისა და
საქარ. სოც. საბჭ. რესპ. სახ. კომის. საბჭოსი
ყვავილის სავალდებულო აცრის შესახებ.

რათა რესპუბლიკის მოსახლეობა დაცულ იქნეს ყვავილის ეპიდემიისაგან
სრულიად საქართველოს საბჭოთა ცენტრალური აღმასრულებელი კომიტეტი და
საქართველოს სოც. საბჭ. რესპუბლიკის სახ. კომის. საბჭო ადგენენ:

1. დაწესდეს რესპუბლიკაში ყვავილის სავალდებულო აცრა.

2. აცრა სავალდებულოა საქართველოს სოც. საბჭოთა რესპუბლიკის მთე-
ლი მოსახლეობისათვის გამოუნაკლისად.

3. რევაქცინაცია სავალდებულოა ყველასათვის შეიდ წელიწადში ერთხელ.

4. მთელი ზარეები, რაც საჭიროა სახზორეს შესანახად და ყვავილის
აცრის კურსების მოსაწყობად, უნდა გაილოს რესპუბლიკამ ჯანმრთელობის
სახალხო კომისარიატის აღრიცხვით.

ამა დადგენილების შესრულებლობისათვის დამნაშავე პასუხს აგებს საქარ-
თველოს სოც. საბჭ. რესპუბლიკის სისხლის სამართლის კოდექსის 234 მუხლისამებრ.

6. ამა დადგენილების განხორციელება დაეკისრება ჯანმრთელობის და
შინაგან საქმეთა სახალხო კომისარიატებს, რომელნიც გამოსცემენ სათანადო
ინსტრუქციებს.

სრულიად საქ. საბჭ. ცენტ. აღმასრ. კომიტეტის
თაემჯდომიარე შ. ცხაკაია.

საქ. სოც. საბჭ. რესპ. სახ. კომ. საბჭ. თაემჯდომ.
მოადგ. ა. გეგეკორი.

სრულიად საქ. საბჭ. ცენტ. აღმასრ. კომიტ.
მდივანი პ. საბაშვილი.

1923 წ. ივლისის 16.

ტფილისი—სასახლე.

გამოქვეყნებულია ვაზ. „კომუნისტის“ მე-164 №-ში 1923 წ. ივლისის 19.

5.

დ ე კ რ ე ტ ი

იხეთ საზოგადოებათა და კავშირთა დამტკიცებისა, რეგისტრაციისა და ზედამხედველობის წესის შესახებ, რაშელნიც მოგების გამოჩენას არ მისდევენ.

სრულიად საქართველოს ცენტრალური აღმასრულებელი კომიტეტი ადგენს: საზოგადოება და საზოგადოებათა შენართი და კავშირი, რომელიც თავისი მოღვაწეობის განხორციელებისათვის საქართველოს სოც. საბჭ. რესპუბლიკის ტერიტორიაზე მოგების გამოჩენას არ მისდევს,—რეგისტრაციაში გატარებულ უნდა იქნეს ქვემოთ ჩამოთვლილ მუხლებში აღნიშნული წესით:

1. იმ საზოგადოებისა და კავშირის წესდების პროექტი, რომლის მოქმედების რაიონიც საქართველოს სოც. საბჭ. რესპუბლიკის ფარგლით განისაზღვრება, დასამტკიცებლად უნდა წარედგინოს შინაგან საქმეთა სახალხო კომისარიატს სამს ცალად განცხადებითურთ პროექტის დამტკიცების შესახებ. განცხადებაში აღნიშნულ უნდა იქნეს დამფუძნებელთა სახელი, მამის სახელი, გვარი და მისამართი; დამფუძნებელთა რიცხვი უნდა იყოს შეიღზე არა ნაკლები და მათ ხელი უნდა მოაწერონ განცხადებას.

2. წესდებაში აღნიშნულ უნდა იქნეს: 1) საზოგადოების ან კავშირის სახელწოდება, მიზანი, სამოქმედო რაიონი და მოქმედების ხასიათი; 2) წევრთა ჩაწერვისა და გასვლის წესი; 3) საწევრო გადასახადის რაოდენობა და მისი გადახდის წესი; 4) აღმასრულებელი ორგანოების შემადგენლობა და ორგანიზაცია, მათი მოწყობის და შევსების წესი, მათ მიერ განსაგები საქმე და მათი სამყოფელი ადგილი; 5) საზოგადო კრებათა მოწვევის ვადა და წესი და ნათ მიერ განსაგები საქმე; 6) ორგანიზაციის მოქმედების ანგარიშების წარმოებისა და სამეურნეო ნაწილის გამგებლობის წესი; 7) წესდების შეცვლის წესრიგი; 8) საზოგადოების ლიკვიდაციის წესი.

3. უკეთუ შინაგან საქმეთა სახალხო კომისარიატი წინააღმდეგია წარდგენილი წესდების დამტკიცებისა, იგი მოვალეა, ერთი თვის განმავლობაში დღიდან წესდების წარდგენისა, აცნობოს საზოგადოებისა ან კავშირის დამფუძნებელთა წესდების დამტკიცება ან უარი მისი დამტკიცებისა. უკანასკნელ შემთხვევაში აღნიშნულ უნდა იქნეს უარის მოტივები.

შენიშვნა. დამტკიცებაზე უარი უნდა სთქვას, უკეთუ დაარსებული საზოგადოება ან კავშირი თავისი მიზნებით, მოქმედების მეთოდებით ეწინააღმდეგება საქართველოს სოც. საბჭ. რესპუბლიკის კონსტიტუციასა და კანონებს.

4. დამტკიცების უარი დამფუძნებელთა მიერ შეიძლება განსაჩივრებულ იქნეს ცენტრალური აღმასრულებელი კომიტეტის პრეზიდიუმში ერთი თვის განმავლობაში დღიდან დასაბუთებული დადგენილების მიღებისა (მუხლი 2).

5. საზოგადოების ან კავშირის წესდების შეცვლა შეიძლება ცვლილებათა ხელახალა დამტკიცებით იმ წესისამებრ, რომელიც აღნიშნულია ზემონაჩვენებ მუხლებში.

6. წესდების დამტკიცების შემდეგ საზოგადოება ან კავშირი, მოქმედებას დაიწყებდეს, უნდა რეგისტრაციაში გატარებულ იქნეს შინაგან საქმეთა სახალხო კომისარიატში.

7. უკეთეს დამტკიცებული და რეგისტრაციაში გატარებული საზოგადოების ან კავშირის მოქმედებაში გამოაშკარავებულ იქნა მე-4 მუხლში დასახელებული ნიშნები, შინაგან საქმეთა სახალხო კომისარიატმა უნდა დაადგინოს მისი დახურვა და მოქმედების ლიკვიდაცია.

შენიშვნა. ამა მუხლში აღნიშნულ დადგენილებათა განსაჩივრება მოხდება მე-5 მუხლში ნაჩვენები წესით.

8. საზოგადოებისა, კავშირისა და შენართის მიერ გამოცემულ ლიტერატურაზე გავრცელება ბეჭდითი გამოცემათათვის არსებული საზოგადო საცენზურო წესები.

9. უკეთეს საზოგადოებამ ან კავშირმა წესდებას გადაუბრუნა, ისე-კი რომ მის მოქმედებაში არა სჩანს 4 მუხლში აღნიშნული ნიშნები, მას შესაძლებლობა უნდა მიეცეს, შინაგან საქმეთა სახალხო კომისარიატის წინადადებით, მიიღოს განსაზღვრული ვადის განმავლობაში ლონისძიება, რათა მოსპობილ იქნეს ჩადენილი დარღვევა წესდებათა. თუ ეს წინადადება არ იქნება ასრულებული, შინაგან საქმეთა სახალხო კომისარიატი დახურავს საზოგადოებას ან კავშირს.

10. ამა დეკრეტის გამოცემაზე დაარსებული საზოგადოება, კავშირი და შეხაერთი, უკეთეს არ მოიხდენს რეგისტრაციას ერთი თვის ვადაზე ამა დეკრეტის გამოქვეყნების დღიდან, — დახურულად იქნება გამოცხადებული.

11. დეკრეტი ესე არა ვრცელდება სრულიად რუსეთის პროფესიონალურ კავშირთა ცენტრალური საბჭოს მიერ გაერთიანებულ პროფესიონალურ ორგანიზაციებზე, რომელთა დამტკიცება, რეგისტრაცია და ზედამხედველობა მოხდება მათთვის დადგენილი განსაკუთრებული წესით; არა ვრცელდება აგრეთვე ისეთ ორგანიზაციებზე, რომელთა მიზანსაც მათი წევრების ეკონომიურ მოთხოვნილებათა დაკმაყოფილება შეადგენს, (როგორც არის, მაგალითად, კოოპერატიული ორგანიზაცია) და რომელნიც სპეციალურ კანონდებულებათა საფუძველზე მოქმედობენ.

სრულიად საქ. საბჭ. ცენტრ. აღმ. კომ.

თავმჯდომარე მ. ცხაკაია.

სრულიად საქ. საბჭ. ცენტრ. აღმ. კომ.

მდივანი პ. საბაშვილი.

1923 წ. ივლისის 17.

ტფილისი — სასახლე.

გამოქვეყნებულია გაზ. „კომუნისტის“ მე-165 №-ში 1923 წ. ივლისის 20.

6.

დ ე კ რ ე ტ ი

სხვა და სხვა კავშირთა და შენაერთთა ყრილობების და სრულიად საქართველოს მასშტაბით თათბირების მოწვევის შესახებ.

სრულიად საქართველოს საბჭოთა ცენტრალური აღმასრულებელი კომიტეტის პრეზიდიუმი ადგენს:

1. დადგენილ იქნეს წესად, რომ სხვა და სხვა ორგანიზაციისა, კავშირისა და შენაერთის ყრილობა ან სრულიად საქართველოს მასშტაბით თათბირი შეიძლება მოწვეულ იქნეს ამ ორგანიზაციის ინიციატივით ან უწყების მიერ, შინაგან საქმეთა სახალხო კომისარიატის წინასწარი ნებართვით.

2. ყრილობისა ან თათბირის მომწვევმა ორგანიზაციამ, კავშირმა ან შენაერთმა ერთი თვით ადრე შინაგან საქმეთა სახალხო კომისარიატს უნდა წარუდგინოს:

ა) ცნობა—სამ ცალად—იმის შესახებ, რომ წესდებას რეგისტრაცია ექნა შინაგან საქმეთა სახალხო კომისარიატში და იგი დამტკიცებულია სათანადო ორგანოს მიერ;

ბ) კავშირის ან შენაერთის აღმასრულებელი ორგანოს დადგენილება—სამ ცალად—ყრილობის ან თათბირის მოწვევის დროს, ადგილის და მიზნის შესახებ;

გ) ყრილობის ან თათბირის მიერ განსახილველ საგანთა სია—სამ ცალად;

დ) სრული ცნობები—სამ ცალად—წარმომადგენლობის წორმისა და ყრილობისა ან თათბირის წევრთა განზრახული რიცხვის შესახებ.

3. შინაგან საქმეთა კომისარიატმა ერთ კვირის განმავლობაში:

ა) უნდა გამოარკვიოს, არის თუ არა ხსენებული საზოგადოება ან შენაერთი რეგისტრაციაში გატარებული, ხოლო მისი წესდება დამტკიცებული;

ბ) უნდა გამოარკვიოს, შეეფერება თუ არა განსახილველ საგანთა სია საზოგადოების ან შენაერთის წესდებას და მიზნებს;

გ) უნდა შეეკითხოს სათანადო უწყებას, სასურველია თუ არა თათბირი ან ყრილობის მოწვევა.

4. ყრილობისა ან თათბირის მოწვევის ნებართვა ან აკრძალვა შინაგან საქმეთა სახალხო კომისარიატმა უნდა აცნობოს ორგანიზაციის და კავშირის ორი კვირით ადრე ყრილობისა ან თათბირის დღემდე.

5. ამა დეკრეტის წესი არ გავრცელდება:

ა) პროფესიონალური კავშირების ყრილობასა და კონფერენციასზე;

ბ) კომუნისტური პარტიის ყრილობასა და კონფერენციასზე, რომელიც მოწვეულ იქნება კომუნისტური პარტიის ცენტრალური კომიტეტის მიერ დადგენილი წესით;

გ) მეურნეობის განყოფილებათა და ცალკე დარგების გაშვეთა წმინდა სა-

უწყებო ხასიათის თათბირზე, როდესაც თათბირის მოწვევა მოწვევად აღიქმებოდა და ეცნობის შინაგან საქმეთა სახალხო კომისარიატს.

სრულიად საქ. საბჭ. ცენტ. აღმასრ. კომიტეტის
თავმჯდომარე შ. ცხაკაია.

სრულიად საქ. საბჭ. ცენტ. აღმასრ. კომიტეტის
მდივანი პ. საბაშვილი

1923 წ. ივლისის 17.

ტფილისი—სასახლე.

გამოქვეყნებულია გაზ. „კომუნისტის“ მე-165 №-ში 1923 წ. ივლისის 20.

7.

დადგენილება № 49.

სრულიად საქართველოს ცენტრალური აღმასრულებელი კომიტეტის პრეზიდიუმის დადგენილების თანახმად—ბორჯომის აღმასრულებელი კომიტეტი იქნას გამოცხადებული გორის რაიონის აღმასრულებელ კომიტეტად.

სრულიად საქ. საბჭ. ცენტ. აღმასრ. კომ.
თავმჯდომარე შ. ცხაკაია.

სრულიად საქ. საბჭ. ცენტ. აღმასრ. კომ.
მდივანი პ. საბაშვილი.

1923 წ. ივლისის 18.

ტფილისი—სასახლე.

გამოქვეყნებულია გაზ. „კომუნისტის“ მე-167 №-ში 1923 წ. ივლისის 22.

8.

დადგენილება № 50

სრულიად საქ. საბჭ. ცენტრალ. აღმასრულ. კომიტეტისა და საქართველოს სოც. საბჭ. რესპ. სახ. კომ. საბჭოსი

სრულიად საქართველოს სასოფლო-სამეურნეო აღწერის შესახებ.

სასოფლო მეურნეობის თანამედროვე მდგომარეობის ყოველმხრივად შესწავლისათვის და ავსუთვე სოფლის მეურნეობისა და მის მუშა-შემადგენლობის რაოდენობის გამოსაკვლევად სრულიად საქართველოს საბჭოთა ცენტრალური აღმასრულებელი კომიტეტი და საქართველოს სოც. საბჭოთა რესპუბლიკის სახალხო კომისარიათა საბჭო ადგენენ:

1. საქართველოს სოც. საბჭ. რესპუბლიკისა, აჭარისტანიის ავტონომიური საბჭ. რესპუბლიკისა, სამხრეთ ოსეთის ავტონომიური ოლქისა და აფხაზეთის სოც. საბჭ. რესპ. მთელ ტერიტორიაზე მოხდენილ იქნეს სასოფლო-სამეურნეო აღწერა სოფლის დასახლებულ ადგილებში მცდარე საეაქრო და სამრეწველო დაწესებულებათა მოკლე აღრიცხვით.

2. აღწერის მოწყობა და საერთო ხელშეწვევა მისი განხორციელებისათვის დაევალება საქართველოს სასტატისტიკო ცენტრალურ სამმართველოს ცალკე დადგენილებით.

3. აღწერა მოხდება ამა წლის იელისისა და აგვისტოს განმავლობაში აღწერის დაწყების და დამთავრების დღეს განსაზღვრავს საქართველოს სასტატისტიკო ცენტრალური სამმართველო ცალკე დადგენილებით.

4. საბჭოთა ყველა ცენტრალურ და ადგილობრივ დაწესებულებას დაევალება ყოველწლივი დახმარება აღმოუჩინონ საქართველოს ცენტრალურ სასტატისტიკო სამმართველოს, მის ადგილობრივ ორგანოებს და აღწერის ყველა მოშუავეს აღწერის წარმატებით განსახორციელებლად.

5. კერძოდ, შინაგან საქმეთა კომისარიატს, სამაზრო აღმასრულებელ კომიტეტებს და სოფლის ადმინისტრაციის დაევალება მიიღონ სათანადო ღონისძიება, რათა აღწერის მონაწილენი უზრუნველყოფილ იქნან მიმოსვლის საშუალებით, საცხოვრებელი და სააღწერო მასალების შესანახად სადგომით და აგრეთვე დანიშნონ, სადაც საჭირო აღმოჩნდება, გამყოლი და თარჯიმანი. ცენტრალური სასტატისტიკო სამმართველოს მიერ მიწვეულ თანამშრომელთ მიმოსვლის საშუალებანი მიეცემათ ადგილობრივი ორგანოების მიერ სასყიდლით.

6. საქართველოს სოც. საბჭ. რესპუბლიკის, აჭარისტანიის ავტონომიური სოც. საბჭ. რესპუბლიკისა, სამხრეთ ოსეთის ავტონომიური ოლქის და აფხაზეთის სოც. საბჭ. რესპუბლიკის ყველა მოქალაქეს დაევალება, აღწერის ყველა კითხვებზე სრულიად სწორი და უტყუარი ცნობების მიწოდება.

7. საქართველოს სასტატისტიკო ცენტრალურ სამმართველოს და მის ადგილობრივ ორგანოებს უაღვება ეძლევათ თამამშრომლები აღწერისათვის მიიწვიონ თავისი შეხედულებისამებრ.

სრულიად საქ. საბჭ. ცენტრ. აღმასრულ. კომიტეტის

თავმჯდომარე მ. ცხაკაია.

საქ. სახ. კომ. საბჭ. თავმჯდ. მოადგ. ა. გეგეჭკორი.

სრულიად საქ. საბჭ. ცენტრალ. აღმასრულებელი კომიტეტის

მდივანი პ. ხაბაშვილი

1923 წ. იელისის 20.

ტფილისი—სასახლე.

გამოქვეყნებულია გაზ. „კომუნისტის“ მე-167 №-ში 1923 წ. იელისის 22.

9.

დადგენილება № 51

საქართველოს სოც. საბჭ. რესპუბლიკის საოქალაქო კოდექსის სამოქმედოდ შემოღების შესახებ.

სრულიად საქართველოს საბჭოთა ცენტრალური აღმასრულებელი კომიტეტის მე-4 სესიამ დაადგინა:

1. საოქალაქო კოდექსი შემოღებულ იქნეს სამოქმედოდ 1923 წლის სექტემბრის 1-დან.
  2. არაერთი დაეა იმ საოქალაქო უფლებრივი ურთიერთობის გამო, რომელიც წარმოიშვა 1921 წლის თებერვლის 25-მდე, არ მიიღება განსახილველად რესპუბლიკის სასამართლო ან სხვა დაწესებულების მიერ.
  3. დაეა იმ საოქალაქო უფლებრივი ურთიერთობის გამო, რომელიც წარმოიშვა 1921 წლის თებერვლის 25-დან საოქალაქო კოდექსის სამოქმედოდ შემოღებამდე, მოწესრიგდება იმ კანონით, რაც ურთიერთობის წარმოშობის დროს მოქმედობდა.
  4. რამდენადაც უფლებრივი ურთიერთობა, მისი წარმოშობის დროს მომქმედი კანონით ნებადართული, — ამ კანონით საქმას სისრულით ვერ მოწესრიგდება, იმდენად მას უნდა შეეფარდოს საქართველოს სოც. საბჭ. რესპუბლიკის საოქალაქო კოდექსის დადგენილებანი.
  5. საქართველოს სოც. საბჭ. რესპუბლიკის საოქალაქო კოდექსის გაფართოებით განმარტება შეიძლება მხოლოდ იმ შემთხვევაში, როდესაც ეს საქირაა მუშათა და გლეხთა სახელმწიფოს და მშრომელთა მასის ინტერესების დაცვის თვალსაზრისით.
  6. აკრძალულია კოდექსის დადგენილებათა ახსნა-განმარტება დამუშობილ მთავრობათა კანონების და რეგულირციამდე არსებული სასამართლოების პრაქტიკის მიხედვით.
  7. საჩჩელის საერთო სამწლიანი ხანდაზმულობა გაერცელება იმ უფლებრივი ურთიერთობაზედაც, რომელიც წარმოიშვა საქართველოს სოც. საბჭ. რესპუბლიკის საოქალაქო კოდექსის სამოქმედოდ შემოღებამდე.
  8. იმ უცხო სახელმწიფოს მოქალაქეთა უფლებანი, რომელთანაც საბჭოთა ფედერაციას ესა თუ ის შეთანხმება აქვს დადებული, მოწესრიგდება ამა შეთანხმებით.
- რამდენადაც უცხოელის უფლება გათვალისწინებული არ არის სათანადო მთავრობასთან დადებული შეთანხმებით და სპეციალური კანონით, იმდენად უცხოელის უფლება საქართველოს სოც. საბჭ. რესპუბლიკის ტერიტორიაზე თავისუფალი მიმოსვლისა, პროფესიის არჩევისა, სავაჭრო-სამრეწველო საწარმოს გახსნის და შექენისა, შენობებსა და მიწის ნაჭრებზე სანიეთო უფლების შექენისა შეიძლება შეზღუდულ იქნეს საქართველოს სოც. საბჭ. რესპუბლიკის მთავრობის სათანადო ცენტრალური ორგანოს დადგენილებით—გარეშე საქმეთა სახალხო კომისარიატთან შეთანხმებისამებრ.

შენიშვნა 1. უცხოეთის სააქციო საზოგადოებას, ამზანავობას და სხვ იურიდიული პირის უფლების მოპოება საქართველოს სოც. საბჭ. რესპუბლიკაში შეუძლიან მხოლოდ მთავრობის განსაკუთრებული ნებართვით.

შენიშვნა 2. უცხოელი იურიდიული პირი, რომელსაც საქართველოს სოც. საბჭ. რესპუბლიკაში ოპერაციების წარმოების ნებართვა არა აქვს, იმ პრეტენზიების გამო, რაც საქართველოს სოც. საბჭ. რესპუბლიკის ფარგლებს გარეშე აღიძვრის, და მის ფარგლებში მყოფ მოპასუხეს შეეხება, საქ. სოც. საბჭ. რესპუბლიკაში სასამართლოს წესით დაცვის უფლებას სარგებლობს მხოლოდ ურთიერთ თანასწორობის საფუძველზე.

9. სამოქალაქო კოდექსის მოქმედება გაეგრძელდება მთლად საქართველოს სოც. საბჭ. რესპუბლიკის ტერიტორიაზე.

სრულიად საქართველოს საბჭ. ცენტრ. აღმასრულ.

კომიტეტის თავმჯდომარე მ. ცხაკაია.

იუსტიციის სახალხო კომისარი ი. ვარძიელი.

სრულიად საქართველოს საბჭ. ცენტრ. აღმასრულ.

კომიტეტის მდივანი პ. საბაშვილი,

1923 წ. აგვისტოს 18.

ტიფლისი—სასახლე.

გამოქვეყნებულია გაზ. „კომუნისტის“ მე-192 №-ში 1923 წ. აგვისტოს 23.

10.

დადგენილება № 52

საქართველოს სოც. საბჭ. რესპუბლიკის სასამართლოს წყობილების დებულებების სამოქმედოდ შემოღების შესახებ.

სრულიად საქართველოს საბჭოთა ცენტრალური აღმასრულებელი კომიტეტის მე-4-ზე სესიამ დაადგინა:

1. შემოღებულ იქნეს საქართველოს სოც. საბჭ. რესპუბლიკის მთელ ტერიტორიაზე სამოქმედოდ 1923 წ. სექტემბრის 1-დან სრულიად საქართველოს საბჭოთა ცენტრალური აღმასრულებელი კომიტეტის მე-4 სესიის მიერ 1923 წ. ივნისის 21 მიღებული დებულება საქართველოს სოც. საბჭ. რესპუბლიკის სასამართლოს წყობილების შესახებ.

შენიშვნა. აფხაზეთის მოკავშირე რესპუბლიკასა, აჭარის ავტონომიურ რესპუბლიკასა და სამხრეთ ოსეთის ავტონომიურ ოლქში სასამართლოს ორგანიზაციას, საქართველოს სოც. საბჭ. რესპუბლიკის სასამართლოს წყობილების დებულებასთან შეფარდებით და სრულიად საქართველოს საბჭოთა ცენტრალური აღმასრულებელი კომიტეტის თანხმობით, განსაზღვრავს სათანადო ცენტრალური აღმასრულებელი კომიტეტი.

2. სასამართლოს წყობილები დებულების განხორციელებისთანავე:

ა) გაუქმდეს რევოლუციონური ტრიბუნალების დებულება (1921 წლ. აპრილის 3-ს დამტკიცებული) ყველა შემდგომი ცვლილებით და დამატებით;

ბ) გაუქმდეს საქართველოს სოც. საბჭ. რესპუბლიკის სახალხო სასამართლოს დებულების (1921 წ. ივლისის 30-სა) 1—4, 7, 9, 12—20, 49—52 და 111—116 მუხლი;

გ) დამცველთა კოლეგიის დებულების (1922 წ. ნოემბრის 11-სა) პირველი მუხლი შეიცვალოს შემდეგნაირად:

„დამცველთა კოლეგია არსებობს ოლქის სასამართლოსთან. დამცველთა კოლეგიების წევრები სასამართლო ორგანოებში საქმეებს აწარმოებენ როგორც დაინტერესებულ პირთა და დაწესებულებათა მინდობილობით, ისე კოლეგიათა პრეზიდიუმების დაეალებით“.

ყველგან „სახალხო მოსამართლეთა საბჭო“ შეიცვალოს „ოლქის სასამართლო“-თი;

დ) პროკურატურის დებულების (1922 წლ. ნოემბრის 11-სა) მე-6 მუხლი შეიცვალოს შემდეგნაირად:

„რესპუბლიკის პროკურორს უშუალოდ ემორჩილებიან: ოლქის პროკურორები, რომელთაც დაჰნიშნავს და გაიწვევს საქართველოს სოც. საბჭ. რესპუბლიკის პროკურორი“.

3. იუსტიციის სახალხო კომისარს დაევალება მიიღოს ყველა სასამართლის რეორგანიზაცია და შეიმუშაოს შესაფერის ინსტრუქციები სასამართლოს წყობილების დებულების თავის დროზე განსახორციელებლად.

სრულიად საქართ. საბჭ. ცენტრ. აღმ. კომ.

თავმჯდომარე მ. ცხაკაია.

იუსტიციის სახალხო კომისარი ი. ვარძიელი.

სრულიად საქართ. საბჭ. ცენტრ. აღმ. კომ.

მდივანი პ. საბაშვილი.

1923 წ. აგვისტოს 17.

ტფილისი—სასახლე.

გამოქვეყნებულია გაზ. „კომუნისტის“ მე-192 №-ში 1923 წ. აგვისტოს 23.

11.

დადგენილება № 53

საქართველოს სოც. საბჭ. რესპუბლ. სისხლის სამართლის საპროცესო კოდექსის სამოქმედოდ შემოღების შესახებ.

სრულიად საქართველოს საბჭოთა ცენტრალური აღმასრულებელი კომიტეტის მე-4 სესიამ დაადგინა:

1. შემოღებულ იქნეს საქართველოს სოც. საბჭ. რესპუბლიკის მთელ ტერიტორიაზე—მოკავშირე აფხაზეთის რესპუბლიკისა, აჭარის ავტონომიური რეს-

საქართველოს
საბჭოთა რესპუბლიკა

პუბლიკისა და სამხრეთ-ოსეთის ავტონომიური ოლქითურთ — სამოქმედოდ 1923 წლ. სექტემბრის 1-დან სრულიად საქართველოს საბჭოთა ცენტრალური აღმასრულებელი კომიტეტის მე-4 სესიის მიერ 1923 წ. ივნისის 21 მიღებული საქართველოს სოც. საბჭ. რესპუბლიკის სისხლის სამართლის საპროცესო კოდექსი.

შენიშვნა. ცალკე შემთხვევაში, იმ საქმის ქვემდებარეობა, რომელსაც ექნება საერთო სარესპუბლიკო მნიშვნელობა და რომელიც შეეხება ყველა იმ რესპუბლიკის ინტერესს, რაც საქართველოს სოც. საბჭ. რესპუბლიკის ტერიტორიაზეა, ან რამდენიმე რესპუბლიკისას, განისაზღვრება შეთანხმებით იმ რესპუბლიკის ცენტრალური აღმასრულებელი კომიტეტის პრეზიდიუმისა, სადაც დანაშაული ჩადენილი იქნა, სრულიად საქართველოს საბჭოთა ცენტრალური აღმასრულებელი კომიტეტის პრეზიდიუმთან.

2. სისხლის სამართლის საპროცესო კოდექსის გახზორციელებისათვისავე გაუქმდეს:

ა) საქართველოს სოც. საბჭ. რესპუბლიკის სახალხო სასამართლოს დებულებების (1921 წლის ივლისის 30-სა) 5, 6, 8, 10, 11, 21—47 მუხლი იმ ნაწილში, რომელიც სისხლის სამართლის საქმეთა წარმოებას ეხება (49—60, 64, 73—92 და 117—126 მუხლი);

ბ) მეორე კარი სრულიად საქართველოს საბჭოთა ცენტრალური აღმასრულებელი კომიტეტის მე-19 ნომრის დადგენილებისა—პროკურატურის შემოღების შესახებ (1922 წ. ნოემბრის 11-სა);

გ) ქართული მსროლელი დივიზიის სამხედრო რევოლუციონური ტრიბუნალის დებულების (1923 წლ. მარტის 22-სა) 3—6 და 9—12 მუხლი;

დ) პროკურატურის დებულების (1922 წლის ნოემბრის 11-ის) მე 13 მუხლის „ე“ პუნქტის ბოლო სიტყვებიდან: „სახალხო მოსამართლეთა საბჭოსა“.

სრულიად საქ. საბჭ. ცენტრ. აღმასრულ. კომ.
თამაჯდომარე **მ. ცხაკაია.**
იუსტიციის სახალხო კომისარი **ი. ვარძიელი.**
სრულიად საქ. საბჭ. ცენტრალ. აღმასრულებელი
კომიტეტის მდივანი **პ. საბაშვილი.**

1923 წ აგვისტოს 17.
ტფილისი—სასახლე.

გამოქვეყნებულია ვაზ. „კომუნისტის“ მე-192 №-ში 1923 წ. აგვისტოს 23.

12.

დადგენილება № 54

სრულიად საქართველოს საბჭოთა ცენტრალური აღმასრულებელი კომიტეტის პრეზიდიუმისა.

სრულიად საქართველოს საბჭოთა ცენტრალური აღმასრულებელი კომიტეტის პრეზიდიუმმა დაადგინა:

1. სრულიად საქართველოს საბჭოთა ცენტრალური აღმასრულებელი კომიტეტის მე-4 სესიის მიერ ამა 1923 წ. ივნისის 21-ს მიღებული საქართველოს სოც. საბჭ. რესპუბლიკის სასამართლოს წყ. ბილგების დებულების მე-56 მუხლის თანახმად, საქართველოს სოც. საბჭ. რესპუბლიკის უზენაეს სასამართლოს თავმჯდომარედ ინიშნება ამხ. კოტე ცინცაძე 1923 წლ. სექტემბრის 1-დან.

2. ამავე დებულების მე-41 და 42 მუხლების თანახმად მტკიცდება: აღმოსავლეთ საქართველოს ოლქის სასამართლოს თავმჯდომარედ ამხ. კაჭარავა და დასავლეთ საქართველოს ოლქის სასამართლოს თავმჯდომარედ ამხ. გალ. ვაშაძე, ორივე 1923 წ. სექტემბრის 1-დან ერთი წლის ვადით.

სრულიად საქართველოს საბჭოთა ცენტრალური აღმასრულებელი კომიტეტის თავმჯდომარე მ. ცხაკაია.

სრულიად საქართველოს საბჭოთა ცენტრალური აღმასრულებელი კომიტეტის მდივანი პ. საბაშვილი.

1923 წ. აგვისტოს 16.

ტფილისი—სასახლე.

გამოქვეყნებულია გაზ. „კომუნისტის“ მე-196 №-ში 1923 წ. აგვისტოს 28.

13.

დადგენილება № 55

სრულიად საქართველოს საბჭოთა ცენტრალური აღმასრულებელი კომიტეტის პრეზიდიუმისა.

სრულიად საქართველოს საბჭოთა ცენტრალური აღმასრულებელი კომიტეტის პრეზიდიუმმა დაადგინა:

1. სრულიად საქართველოს საბჭოთა ცენტრალური აღმასრულებელი კომიტეტის მე-4 სესიის მიერ ამა 1923 წ. ივნისის 21 მიღებული საქართველოს სოც. საბჭ. რესპუბლიკის სასამართლოს წყობილების მე-56 მუხ. თანახმად, საქართველოს სოც. საბჭ. რესპუბლიკის უზენაეს სასამართლოს თავმჯდომარის მოადგილედ ინიშნება ამხ. ა. თუმანოვი და ამავე სასამართლოს წევრებად, იუსტიციის სახალხო კომისრის წარმოდგენით, ამხ. ამხ. სტანსკი ი., შიროტაძე ლ., ფირცხალავა ა., რთველაძე გიორგი, ჩოდრიშვილი მ., ჩხეიძე გიორგი—ყველა 1923 წლ. სექტემბრის 1-დან.

2. ამავე დებულების მე-41 და 42 მუხლის თანახმად მტკიცდება: აღმოსავლეთ საქართველოს ოლქის სასამართლოს თავმჯდომარის მოადგილეებად, იუსტიციის სახალხო კომისრის წარმოდგენით, ამხ. ამხ. ახმეტელი ანდ. და წივწივაძე ე.,—და ამავე სასამართლოს წევრებად ამხ. ამხ. ნასარიძე დ., შომახია რ., ბურკაძე პ., იაშვილი კ., მეგრელიშვილი ს., ხარაბაძე ს., აფციაური დ.,

გალუსტიანი აშ., ქორქაშვილი მ., მოწონელი და ჯიჯელავა — ველია 1923 წლის სექტემბრის 1-დან ერთი წლის ვადით.

სრულიად საქართ. ცენტ. აღმ. კომ. თავმჯდ.

მოადგ. ვ. ხტურუა.

იუსტიციის სახალხო კომისარი ვარძიელი.

საქართვე. საბჭ. ცენტრ. აღმ. კომ. მდივანი პ. საბაშვილი.

1923 წ. სექტემბრის 6.

ტფილისი — სასახლე.

გამოქვეყნებულია გაზ. „კომუნისტის“ მე-208 №-ში 1923 წ. სექტემბრის 11.

14.

დ ა დ გ ე ნ ი ლ ე გ ა № 56

სახალხო სასამართლოს შრომითი სესიების გადაწყვეტილებათა განსაჩივრების ვადების და აღნიშნულ გადაწყვეტილებათა აღსრულებისა შეჩერების წესის შესახებ.

სრულიად საქართველოს საბჭოთა ცენტრალური აღმასრულებელი კომიტეტი ადგენს:

1. სახალხო სასამართლოს შრომითი სესიის სამოქალაქო სასამართლის წესით გამოტანილ გადაწყვეტილებასა და დადგენილებაზე საკასაციო ან კერძო საჩივრის შესატან ვადად დაწესდეს სამი დღე და ღამე გადაწყვეტილებისა ან დადგენილების გამოქვადების დღიდან. ეს ვადა განსაკუთრებულ პატივსაცემი მიზეზების გამო შეიძლება სასამართლომ სამი დღით კიდევ განაგრძოს.

2. სახალხო სასამართლოს შრომითი სესიის გადაწყვეტილება ძალაში შედის და აღსრულებულ უნდა იქნეს მისი დადგენის მომენტიდან, მაგრამ გადაწყვეტილების დამდგენელ შრომით სესიას უფლება აქვს, მოვასუხის თხოვნით, უკეთეს გადაწყვეტილების დაუყოვნებელ შესრულებას შეუძლიან მის ქონებაში ისეთი ცვლილება გამოიწვიოს, რომლის გამოისობითაც, გადაწყვეტილების გაუქმების შემდეგ, ქონების აღდგენა შეუძლებელი გახდება, დაადგინოს, რომ სისრულეში მოყვანა შეჩერებულ იქნეს საკასაციო საჩივრის გადაწყვეტამდე; თუ საჭირო იქნება, სესიას ამავე დროს შეუძლიან მიიღოს ზომები გადახდევინების უზრუნველსაყოფად.

სრულიად საქარ. საბჭ. ცენტ. აღმ. კომ. თავმჯდ.

მოადგ. ვ. ხტურუა.

იუსტიციის სახალხო კომისარი ვარძიელი.

სრულიად საქარ. საბჭ. ცენტ. აღმ. კომ.

მდივანი პ. საბაშვილი.

1923 წ. სექტემბრის 3.

ტფილისი — სასახლე.

გამოქვეყნებულია გაზ. „კომუნისტის“ მე-209 № ში 1923 წ. სექტემბრის 12.

15.

დადგენილება № 57

სახალხო მსაჯულთა სიების შესახებ 1923 წლისათვის.

1. სახალხო მსაჯულთა სიების შედგენამდე იმ წესების თანახმად, რომელიც აღნიშნულია სრულიად საქართველოს ცენტრალური აღმასრულებელი კომიტეტის მე-4 სესიის დადგენილებით დამტკიცებული სასამართლოს წყობილების დებულების მე-III თავში და მე-VI თავის 44 და 45 მუხლში, სახალხო მსაჯულნი 1923 წლის განმავლობაში სასამართლოების სამსჯავრო სხდომებში მონაწილეობის მისაღებად მიწვეულ უნდა იქნენ სახალხო მსაჯულთა ამ ეამად არსებულ სიებით; მსაჯულთა მიწვევა უნდა მოხდეს ხოლმე ამ ეამად მომქმედი წესების თანახმად.

2. იუსტიციის სახალხო კომისარმა უნდა დაადგინოს წესები იმ სახალხო მსაჯულთა სიების შედგენისათვის, რომელთაც მონაწილეობა უნდა მიიღონ 1923 წელს ოლქის სასამართლოს სხდომებში; ეს წესები შეფარდებულ უნდა იქნეს სასამართლოს წყობილების დებულებით შემოღებულ წესებთან.

სრულიად საქარ. საბჭ. ცენტ. აღმ. კომ. თავმჯდ.

მოადგ. ვ. სტურუა.

იუსტიციის სახალხო კომისარი ვარძიელი.

სრულიად საქარ. საბჭ. ცენტ. აღმ. კომ.

მდივანი პ. საბაშვილი.

1923 წ. სექტემბრის 6.

ტფილისი—სასახლე.

გამოქვეყნებულია გაზ. „კომუნისტის“ მე-209 №-ში 1923 წ. სექტემბრის 12-

16.

დადგენილება № 58

1924 წლისათვის ოლქის სასამართლოს სამსჯავრო სხდომებში მონაწილეობის მიმღებ სახალხო მსაჯულთა სიების შემდგენელ კომისიების თავმჯდომართა დანიშვნის შესახებ.

1. სრულიად საქართველოს საბჭოთა ცენტრალური აღმასრულებელი კომიტეტის მე-4 სესიის მიერ მიღებული სასამართლოს წყობილების დებულების 44 მუხლის თანახმად, 1924 წლისათვის სახალხო მსაჯულთა სიების შემდგენელი განსაკუთრებული კომისიის თავმჯდომარედ დაინიშნოს: ტფილისში—აღმოსავ-

ლეთ საქართველოს ოლქის სასამართლოსათვის-ამხ. ლ. სუბიშვილი; ქუთაისში — დასაველეთ საქართველოს ოლქის სასამართლოსათვის — ამხ. ლორთქიფანიძე დაე-
2. იუსტიციის სახალხო კომისარმა უნდა შეიმუშაოს ინსტრუქცია აღ-
ნიშნული სიების შედგენისათვის სახელმძღვანელოდ.

სრულიად საქართველოს საბჭოთა ცენტრალური აღმასრულებელი
კომიტეტის თავმჯდომარის მოადგილე ვ. ხტურუა.

იუსტიციის სახალხო კომისარი. ი. ვარძიელი.

სრულიად საქართველოს საბჭოთა ცენტრალური აღმასრულებელი
კომიტეტის მდივანი პ. ხაბაშვილი.

1923 წ. სექტემბრის 3.

ტფილისი — სასახლე.

17.

დადგენილება № 59

სრულიად საქართველოს საბჭოთა ცენტრალური აღმასრულებელი კომი-
ტეტის პრეზიდიუმმა დაადგინა:

სრულიად საქართველოს ცენტრალური აღმასრულებელი კომიტეტის
4 სესიის მიერ ამა 1923 წლის ივნისის 21 მიღებულ საქართველოს სოც. საბჭ.
რესპუბლიკის სასამართლოს წყობილების დებულების მე-41 და 42 მუხლის თანე-
ხმად მტკიცდება: დასაველეთ საქართველოს ოლქის სასამართლოს წევრებად —
იუსტიციის სახალხო კომისარის წარმოდგენით, ამხ. ამხ. ჭავჭავაძე ს., გიგაური
ე., ხარაბაძე ი., შარაბიძე მ., ხარაძე ნოშ., დგებუაძე დ., მასხულია ი., ნაკაიძე
ა., დოხნაძე ი., ლომთათიძე შ., როდონაია ე., ფალიანი ა., ბოცვაძე თ., იაშვი-
ლი აკაკი, — ყველა 1923 წლის 15 სექტემბრიდან ერთი წლის ვადით.

სრულიად საქართ. საბჭ. ცენტ. აღმ. კომიტეტის

თავმჯ. მოადგ. ხ. ხტურუა.

იუსტიციის სახალხო კომისარი ვარძიელი.

სრულიად საქართვე. საბჭ. ცენტრ. აღმ. კომიტეტის

მდივანი პ. ხაბაშვილი.

1923 წ. სექტემბრის 6.

ტფილისი — სასახლე.

გამოქვეყნებულია გაზ. „კომუნისტის“ მე-210 №-ში 1923 წ. სექტემბრის 13.

18.

დადგენილება № 60.

საბჭოთა სოციალისტური რესპუბლიკების კავშირის დაარსების აღსანიშნავად ამნისტიის სამოქმედოდ შემოღების შესახებ.

1. საქართველოს სსრ. საბჭ. რესპუბლიკის მთელ ტერიტორიაზე შემოღებულ იქნეს სამოქმედოდ საბჭოთა სოციალისტური რესპუბლიკების ცენტრალური აღმასრულებელი კომიტეტის პრეზიდიუმის 1923 წლის აგვისტოს 17-ის დადგენილება „ამნისტიის შესახებ“.

2. ხსენებული დადგენილების განხორციელება დაევალოს კომისიებს, რომლის შედგენილებაშიაც შევლენ: აღმოსავლეთ საქართველოსთვის ტფილისის აღმასრულებელი კომიტეტის ერთი წევრი, აღმოსავლეთ საქართველოს ოლქის სასამართლოს ერთი წევრი და აღმოსავლეთ საქართველოს საპროკურორო ზედამხედველობის წარმომადგენელი; ხოლო დასავლეთ საქართველოსთვის: ქუთაისის აღმასრულებელი კომიტეტის ერთი წევრი, დასავლეთ საქართველოს ოლქის სასამართლოს ერთი წევრი და დასავლეთ საქართველოს საპროკურორო ზედამხედველობის წარმომადგენელი.

3. საქართველოს საგანგებო კომისიისა, უზენაესი ტრიბუნალისა და საქართველოს მსროლელ დივიზიის სამხედრო ტრიბუნალის საქმეთა შესახებ ამნისტიის განსაზოციელებლად და საილქო კომისიების დადგენილებებზე ამნისტიის შეფარდების გამო შეტანილი საჩივრების განსახილველად შესდგეს ცენტრალური კომისია, რომელშიაც შევლენ: წარმომადგენელნი სრულიად საქართველოს საბჭოთა ცენტრალური აღმასრულებელი კომიტეტისა, საქართველოს საგანგებო კომისიისა, უზენაესი სასამართლოსი, საპროკურორო ზედამხედველობისა და საქართველოს მსროლელი დივიზიის სამხედრო ტრიბუნალისა.

შენიშვნა. ცენტრალური კომისიის გადაწყვეტილებანი საბოლოოა და მათი განსაჩივრება მხოლოდ ზედამხედველობის წესით შეიძლება.

4. 1923 წლის აგვისტოს 17-ის დადგენილების პირველი მუხლის „ე“ პუნქტის მოქმედება გავრცელებულ იქნეს საქართველოს საგანგებო კომისიის დადგენილებით დასჯილ პირებზედაც.

სრულიად საქართველოს საბჭ. ცენტ. აღმ. კომ.

თაემჯდ. მოადგილე ვ. ხტურუა.

იუსტიციის სახალხო კომისარი ვარძიელი.

სრულიად საქართვ. საბჭ. ცენტრ. აღმ. კომ.

მდივანი პ. საბაშვილი.

1923 წ. სექტემბრის 6.

ტფილისი—სასახლე.

გამოქვეყნებულია გაზ. „კომუნისტის“ მე-210 №-ში 1923 წ. სექტემბრის 13.

19.

დადგენილება № 61

სახამართლოს საქმეების დამცველთა შესახებ.

სრულიად საქართველოს საბჭოთა ცენტრალური აღმასრულებელი კომიტეტი ადგენს:

რადგან 1923 წლის სექტემბრის 1-დან მოქმედებას დაიწვეს სრულიად საქართველოს საბჭოთა ცენტრალური აღმასრულებელი კომიტეტის მე-4 სესიის მიერ მიღებული დებულება საქართველოს სოც. საბჭო რესპუბლიკის სასამართლოს წყობილების შესახებ და სისხლის სამართლის საპროცესო კოდექსი, ამიტომ 1922 წლის ნოემბრის 2-ის თარიღით და მე-15 ნომრით გამოცემული დადგენილების გასაუქმებლად შემოღებულ იქნეს შემდეგი დებულება სასამართლოს საქმეების დამცველთა შესახებ.

1. აღმოსავლეთ და დასავლეთ საქართველოს ოლქის სასამართლოებთან მოეწყობა სისხლის სამართლის და სამოქალაქო საქმეების დამცველთა კოლეგიები.

2. დამცველთა კოლეგიის წევრად შეიძლება იყოს ის, ვისაც უმაღლესი იურიდიული განათლება მიუღია, და აგრეთვე ის, ვისაც აქვს სტაჟი არა ნაკლებ 1 წლის პასუხსაგები პრაქტიკული მუშაობისა საბჭოთა იუსტიციაში (ვინც ყოფილა მოსამართლედ, გამოძიებლად, იუსტიციის სახალხო კომისარიატის განყოფილების გამგედ, კონსულტანტად, იურისკონსულტად, პროკურორად და მის თანაშემწედ).

შენიშვნა. იმ ადგილებში, სადაც არ აღმოჩნდება მე-2 მუხლში ჩამოთვლილ პირთა საკმაო რიცხვი, დამცველთა კოლეგიის წევრად შეიძლება მიღებულ იქნეს ისეთი პირიც, რომელიც მეორე მუხლში აღნიშნულ მოთხოვნებიდან არ აკმაყოფილებს, მაგრამ რომელიც გამოცდას გაივლის განსაკუთრებულ კომისიაში. კომისია შესდგება ოლქის სასამართლოს თავჯდომარის თავმჯდომარეობით და ოლქის სასამართლოს ერთი მუდმივი წევრისა და დამცველთა კოლეგიის პრეზიდიუმის ერთი წევრის მონაწილეობით; გამოცდა მოხდება იუსტიციის სახალხო კომისარიატის მიერ შესაუბრებელი განსაკუთრებული პროგრამით.

3. დამცველთა კოლეგიის წევრად არ შეიძლება იყოს:

- ა) ის, ვინც სრულწლოვანი არ არის;
- ბ) ვისაც საარჩევნო უფლება არა აქვს;
- გ) ვინც გამოძიებასა ან სამართალშია მიცემული ისეთი დანაშაულისთვის, რომლის ჩადენისათვისაც საქართველოს სოც. საბჭო რესპუბლიკის სისხლის სამართლის კოდექსით გათვალისწინებულია სასჯელი: თავისუფლების აღკვეთა ან სხვა უფრო მძიმე სასჯელი;

დ) ვისი უფლებებიც სასამართლოს განაჩენით შეზღუდულია;

ე) ვინც მესურვეობის ქვეშ იმყოფება;

ვ) ვინც დამცველთა კოლეგიის წევრობიდან არის გამოორიცილებული;

ზ) ვისაც სასამართლოს განაჩენით სასჯელი აქვს გადაწყვეტილი ანგარებ-სა ან ჩირქის მიმცხები ხასიათის დანაშაულისათვის, აგრეთვე ის. ვინც ცხენებულ სადანაშაულო მოქმედებათა გამო სასჯელის მისჯამდე ან მის შემდეგ, ამნის-ტიის ძალით, განთავისუფლებულ იქნა გამოძიებისა, გასამართლებისა და სასჯე-ლისაგან.

შენიშვნა. იმას, ვინც დამცველთა კოლეგიის წევრობიდან უვადოდ არის გამოორიცილებული, შეუძლიან ხელახლა ჩარიცხვის შესახებ იშუამდგომ-ლოს მხოლოდ სამი წლის შემდეგ.

4. დამცველთა კოლეგიის წევრს არ შეუძლიან თანამდებობის დაქერა სა-ხელმწიფო დაწესებულებასა და საწარმოში. გამონაკლისი შეიძლება:

1) იმისთვის, ვისაც სახელმწიფო თანამდებობა საარჩევნო წესით უჭი-რავს; 2) იურიდიულ მეცნიერებათა პროფესორებისა და მასწავლებლებისათვის და 3) სახელმწიფო დაწესებულებისა და სახელმწიფო საწარმოს იურისკონსულ-ტისათვის დამცველთა კოლეგიის პრეზიდიუმის წარდგენით და თვითეული შემ-თხვევისათვის საოლქო სასამართლოს სპეციალური ნებადართვით; ამის შესახებ შუამდგომლობა აღძრულ უნდა იქნეს სათანადო სახელმწიფო დაწესებულებისა და საწარმოს მიერ.

შენიშვნა. ამა მუხლში აღნიშნული გამონაკლისი არ ვრცელდება იუსტიციის იმ მომუშავეზე, რომელსაც თანამდებობა საარჩევნო წესით უჭირავს.

5. სასამართლო ოლქის დამცველთა კოლეგიის წევრების საზოგადო კრება თავის წრიდან აირჩევს კოლეგიის პრეზიდიუმს.

6. დამცველთა კოლეგიის პრეზიდიუმს დაევალება:

ა) განხილვა განცხადებებისა დამცველთა კოლეგიის წევრად შესვლის ან წევრობიდან გასვლის შესახებ;

ბ) მეთვალყურეობა და კონტროლი იმისა, თუ რამდენად ასრულებენ დამ-ცველთა კოლეგიის წევრნი თავიანთ მოვალეობას, და სადისციპლინო სასჯელთა დადება;

გ) დადგენა წესისა, რომლითაც უნდა მოხდეს დანიშვნა უსასყიდლო და-ვისა და სანიხრო დაცვისათვის;

დ) მოწყობა კონსულტაციებისა ოლქის სასამართლოს დაეალებით მცხოვ-რებთათვის იურიდიული დახმარების აღმოსაჩენად;

ე) კოლეგიის წევრთა საზოგადო კრებების მოწვევა და ამ კრებებისათვის ანგარიშების წარდგენა;

ვ) დამცველთა სამაზრო ბიუროებისა და კოლეგიის პრეზიდიუმის სამაზრო რწმუნებულთა მოქმედების მეთვალყურეობა;

ზ) გამგებლობა კოლეგიის ქონებისა და თანხებისა;

თ) ღონისძიებათა მიღება დამცველთა კოლეგიის გარდაცვლილ, მძიმე ავადმყოფ და მოქმედება-ალკევილ წევრთა საქმეების დასაცველად.

7. დამცველთათვის შრომის სასყიდლის მიცემა მოხდება შემდეგ საფუ-ძველზე:

ა) ის, ვინც სახალხო ან ოლქის სასამართლოს განსაკუთრებული დადგენილებით ცნობილ იქნება შეძლების არმქონედ, სისხლის სამართლის ან სამოქალაქო საქმის წარმოებისათვის განთავისუფლებულ უნდა იქნეს დამცველის ყოველგვარ სასყიდლისაგან, ხოლო უკეთუ სასამართლო ვადასწყვეტს ვადის დასრულების შემდეგ წარმოებისათვის, ეს ვადი დამცველის სასარგებლოდ უნდა გადაიდოს;

ბ) სახელმწიფო და კერძო საწარმოს მუშას და საბჭოთა დაწესებულების და საწარმოს მოსამსახურეს უფლება აქვს დამცველის გასამრჯელო იუსტიციის სახალხო კომისარიატის მიერ დაწესებული ნიხრით გადაიხადოს;

გ) ყველა დანარჩენ შემთხვევაში დამცველის გასამრჯელო განისაზღვრება დაინტერესებულ მხარესთან შეთანხმებით; უკეთუ ასეთი შეთანხმება არ იქნება, დამცველს გასამრჯელო ეძლევა ზემო აღნიშნული ნიხრით, ხოლო ორჯერ გადაიდებული რაოდენობისა.

8. დამცველს თავის გასამრჯელოდან იუსტიციის სახალხო კომისარიატის მიერ დაწესებული პროცენტი შეაქვს დამცველთა კოლეგიის ფონდში კოლეგიის პრეზიდიუმის შესანახი და იურიდიული კონსულტაციის მოსაწყობი ხარჯებისათვის.

9. დამცველთა კოლეგიის წევრს გარდა, დაცვა შეუძლიან მხარეთა—ბრალდებულის ან დაზარალებულის—ნათესავს, სახელმწიფო დაწესებულების და საწარმოს რწმუნებამოსილ წარმომადგენელს, აგრეთვე საქართველოს პროფესიონალურ კავშირთა და საზოგადოებრივი ორგანიზაციის რწმუნებამოსილ წარმომადგენელს. ამას გარდა, ბრალდებულის და დაინტერესებული მხარის თხოვნით და სასამართლოს ნებართვით, დაცვის ნება შეიძლება მიეცეს სხვა მოქალაქესაც, რომელიც ამა დებულების მე-3 მუხლში აღნიშნულ მოთხოვნილებებს დააკმაყოფილებს.

10. იუსტიციის სახალხო კომისარს დაევალება შეიმუშაოს ახალი დებულება, რომლითაც მოწესრიგებულ უნდა იქნეს დამცველთა კოლეგიის წევრების მოქმედება.

სრულიად საქართ. საბჭ. ცენტრ. აღმ. კომ. თავმჯდ.

მოადგ. ვ. სტურუა.

იუსტიციის სახალხო კომისარი ვარძიელი.

საქართველ. საბჭ. ცენტრ. აღმ. კომ. მდივანი ვ. საბაშვილი.

1928 წ. სექტემბრის 15.

ტფილისი--სასახლე.

გამოქვეყნებულია გაზ. „კომუნისტის“ მე-215 №-ში 1928 წ. სექტემბრის 19.

20.

დ ე კ რ ე ტ ი

სრულიად საქართველოს ცენტრალური აღმასრულებელი კომიტეტისა და საქ. სოც. საბჭოთა რესპუბლიკის სახალხო კომისართა საბჭოსი

საცხოვრებელი სადგომების შესახებ.

სრულიად საქართველოს ცენტრალური აღმასრულებელი კომიტეტი და საქ. სოც. საბჭოთა რესპუბლიკის სახალხო კომისართა საბჭო იდგენენ:

1. ყველა საცხოვრებელი და არა-საცხოვრებელი შენობა განიყოფება: ა) ნაციონალიზაციკმნილი; ბ) მუნიციპალიზაციკმნილ და გ) ყველა დანარჩენ შენობად, რომელიც რჩება კერძო პირის და ორგანიზაციის მფლობელობასა, სარგებლობასა და განკარგულებაში.

2. ნაციონალიზაციკმნილად ჩაითვლება ის შენობა, რომელიც რესპუბლიკის საერთო კუთვნილებას შეადგენს და მის ცენტრალურ ორგანოს განკარგულებასა და სარგებლობაში არის, ასეთია: ა) ის შენობა, რომელიც სამრეწველო საწარმოს ტერიტორიაზეა აგებული, ამ საწარმოსთან არის დაკავშირებული და სახალხო მეურნეობის უმაღლესი საბჭოს და მისი ორგანოების გამგებლობაშია; ბ) ის შენობა, რომელსაც ზოგად-სახელმწიფოებრივი ხასიათის სპეციალური დანიშნულება აქვს, როგორც არის: ყოფილი სასახლეები, მუშათა სასახლეები, სამხედრო ყაზარმები, სპეციალური სამხედრო შენობები, სამხედრო-საინჟინერო დისტანციის უწყებაში მყოფი, უნივერსიტეტის და სხვა უმაღლესი სასწავლებლის შენობები, სახელმწიფო მუზეუმები, აკადემიური თეატრები, აგრეთვე ყოველი სახაზინო და სხვ. შენობები, რომლებიც ამ ეხმად მთავრობის ცენტრალურ დაწესებულებათ უჭირავთ.

შენიშვნა. ნაციონალიზაციკმნილ შენობათა ნუსხა ცალკე იქნება გამოქვეყნებული.

3. მუნიციპალიზაციკმნილად ჩაითვლება ყველა ის შენობა, რომელიც ამა დეკრეტის გამოქვეყნებამდე ჩამოერთვა მის წინანდელ პატრონს და ადგილობრივი აღმასრულებელი კომიტეტის უშუალო განკარგულებაშია ან ამ კომიტეტებს სარგებლობისათვის იჯარით გადაცემული აქვთ დაწესებულებისათვის, საწარმოსათვის, ორგანიზაციისათვის, კერძო პირისათვის და სხვ. განსაკუთრებული ხელშეკრულებით, და აგრეთვე უპატრონო სახლები.

შენიშვნა 1. სავაჭრო-სამრეწველო სადგომი (მაღაზიები, დუქნები, საწყობები, სატუმროები, აბანოები და ბაქები), სადაც უნდა იყოს იგი, დარჩება ადგილობრივი აღმასრულებელი კომიტეტის გამგებლობაში და მის მიერ გაიცემა იჯარით განსაკუთრებული დებულებისამებრ, რომელსაც იგი დაადგენს.

შენიშვნა 2. სავაჭრო ხასიათის საწყობი, რომელიც სამრეწველო საწარმოსთან ტერიტორიალურად არის დაკავშირებული, დარჩება მწარმოებელ ორგანოთა გამგებლობაში.

შენიშვნა 3. ადგილობრივი აღმასრულებელი კომიტეტის განკარგუ-

ლებაში დარჩება ის სამალაზიო დარაბა, რომელიც აღმასრულებელი კომიტეტის ფაქტიურ სარგებლობაში იყო 1923 წ. სექტემბრის 1-ს.

4. კერძო მეპატრონეთა შენობების რიცხვს ეკუთვნის ყველა საცხოვრებელი და არა საცხოვრებელი სადგომი, რომელიც გათვალისწინებული არ არის ამა დეკრეტის მე-2 და მე-3 მუხლში.

5. მუშა-მოსამსახურეთა ბინის საჭიროების დასაკმაყოფილებლად ადგილობრივ აღმასრულებელ კომიტეტებს უფლება მიეცეთ:

ა) აიღონ აღნუსხვაზე საცხოვრებლად გამოსადევი სივრცის: ტფილისში არა უმეტეს ერთი მესამედისა ყველა იმ შენობებში, სადაც ექვს ოთახზე მეტია; ბათომსა—არა უმეტეს 25% ისა, ხოლო დანარჩენ ქალაქებში—არა უმეტეს 15%-ისა;

ბ) კომუნა-სახლებში და საზოგადოდ ყველა მუნიციპალიზაციაქმნილ შენობაში, უკეთეს სხვა რაიმე გზით ოთახების შეშენიანობა, ტენიკური ან ოჯახური მიზნების გამო, ამ სახლების ადმინისტრაციას თვით ვერ მოუხერხებია, სახლის ფარგალში გადასახლონ ხოლმე მდგომარეობი, ნორმის მიხედვით გასანაწილებლად (სულზე 25 ოთხკ. არშინის ვარაუდით);

გ) სკოლებისა, საავადმყოფოებისა, ბანკებისათვის და სხვ. შენობებიდან მცხოვრებნი ადმინისტრაციული წესით გამოასახლონ;

დ) იმავე კომუნა-სახლების მაქსიმალურად გამოყენების მიზნით გამოასახლონ ხოლმე ადმინისტრაციული წესით, წინასწარ ერთი თვის ვადფრთხილებით:

- 1) ის პირი, ვინც ვაჭრობას მისიდევს;
- 2) სამრეწველო და საშინამრეწველო საწარმოთა მეპატრონე, რომელიც სარგებლობს დაჭირავებულ შრომას;
- 3) კონტორა, სასადილო, საჩაიო, კლუბი, სახელოსნო, რომელსაც საცხოვრებელი სივრცე უჭირავს; ამასთანავე ესენი გადაყვანილ უნდა იქნენ სავაჭრო მიზნებისათვის შეფარდებულ სადგომებში (დარაბა, მალაზია, კონტორა და სხვ.);
- 4) საერთოდ ყველა მოქალაქე, რომელიც არა სცხოვრობს შრომის შემოსავლით, რომელსაც არა აქვს ვარკვეული საქმე, აგრეთვე კომისიონერი სავაჭრო და სამრეწველო ფირმის წარმომადგენელი და სხვ.

6. მუშა-მოსამსახურეთა საბინაო საჭიროების დაკმაყოფილების მიზნითვე:

ა) აეკრძალოს კერძო პატრონს და მუნიციპალიზაციაქმნილ მფლობელობათა მოიჯარადრეს საცხოვრებელი სივრცის გაჭირავება კონტორისა ან რაიმე საკომერციო საწარმოსათვის; ყველა ასეთი კონტორა და საწარმო ერთი თვის განმავლობაში ადმინისტრაციული წესით გამოსახლებულ უნდა იქნეს.

7. სახლის პატრონი ვალდებულია განავოს სახლი პირადად ან განსაკუთრებული რწმუნებულის მეშვეობით, მოახდინოს საჭირო შეკეთება და შეასრულოს ადგილობრივი ხელისუფლების ყველა განკარგულება როგორც სანიტარული, ისე ადმინისტრაციული ხასიათისა.

8. სახლის პატრონს უფლება აქვს სახლი გაასხვისოს ყველა კანონიერი გზით, იჯარით გასცეს და ოთახები და ბინები გააჭირავოს.

9. დაკავებული სივრცის ნორმად ყოველი მოქალაქისათვის—გამოუკლებლივ—დაწესებულია 25 ოთახუთხი არშინი თვითიულ სულზე, ხოლო დაწესე-

ბუღებასა და საწარმოსათვის—9 ოთხკუთხი არშინი თვითმუღ ტანმუღ

შენიშვნა. ნორმის გარეშე ერთი კაბინეთის (არა უმეტეს 30 ოთხკ. არშინისა) დაკერის უფლება აქვს იმ საბჭოთა მოსამსახურეს, რომელიც სამსახურის ხასიათის გამო მოვალეა მუშაობას შინაც ეწეოდეს და რომლის ჯამაგირსაც ასეთი ზედმეტი მუშაობისათვის სამუდამო დასატვირთი ემატება; შემდეგ—პროფესორს, ექიმს, რომელიც პრაქტიკას ეწევა, ინჟინერს, რომელიც საბჭოთა სამსახურშია თავის სპეციალობაზე, დამცველთა კოლეგიის წევრს და საბჭოთა ცენტრალური დაწესებულების ძირითადი განყოფილების გამგეს. საბჭოთა დაწესებულებასა და საწარმოში ნორმის გარეშე კაბინეთი 30 ოთხკ. არშინანდე შეიძლება მიეცეს დაწესებულების და საწარმოს სათავეში მდგომ პირს და მის მოადგილეს.

10. ბინის ქირის გადახდისთვის მდგმურები ვანიყოფებიან ორ კატეგორიად:

I-ლი კატეგორია: ა) სახელმწიფო, საზოგადო და კერძო დაწესებულებისა და საწარმოს მუშა-მოსამსახურე, უკეთუ იგი პროფესიონალური კავშირის წევრია, აგრეთვე წითელარმიელი და ყველა ზემოხსენებულ პირთა ოჯახების წევრი, უკეთუ იგი მათი სარჩენი არის;

ბ) ხელმოკლე პირი, რომელიც მუდმივად სოციალურ უზრუნველყოფაზე იმყოფება, და რომელიც სოციალურ უზრუნველყოფის დაწესებულებიდან მოწმობას წარადგენს;

გ) უმუშევარი, რომელიც აღრიცხულია შრომის ბირებაზე და სარგებლობს სოციალური დახვეწის უფლებას;

დ) ლარიბი მოსწავლე, რომელიც დამოუკიდებლად ცხოვრობს—არა მშობლებთან, უკეთუ იგი წარადგენს სათანადო სასწავლებლის სპეციალურ მოწმობას სილარიბის შესახებ, აგრეთვე მოწაფე, რომელიც სახელმწიფო სტიპენდიას იღებს;

ე) „თვით-მშრომელთა“ საზოგადოების წევრი;

ვ) ექიმი, დამცველთა კოლეგიის წევრი, ლიტერატორი, მხატვარი (ხელოვანი), უკეთუ მარტოოდენ თავიანთ სპეციალობაში მუშაობენ.

მე 2 კატეგორია: ყველა დანარჩენი მოქალაქე.

11. ბინის ქირას (ტარიფს) პირველ კატეგორიის პირთათვის განსაზღვრავს ადგილობრივი აღმასრულებელი კომიტეტი და დაამტკიცებს შინაგან საქმეთა სახალხო კომისარიატი, გარდა ქ. ტფილისისა, სადაც ბინის ქირას შეიმუშავებს ტფილისის აღმასრულებელი კომიტეტი და შინაგან საქმეთა სახალხო კომისარიატის მეშვეობით იგი წარმოდგენილ უნდა იქნეს დასამტკიცებლად სახალხო კომისართა საბჭოში.

შენიშვნა. უკეთუ ვადამხდელი შეიძლება მიწერილ იქნეს რამდენსამე ჯგუფზე, ბინის ქირას იგი გადაიხდის ამ ჯგუფთა შორის უმაღლესი ტარიფის ჯგუფის რაოდენობით.

12. მეორე კატეგორიის პირმა ბინის ქირა უნდა გადაიხადოს სახლის პატრონთან შეთანხმებით.

ეროვნული
არჩევნების
კომისია

13. ამა დეკრეტის გამოცემის შემდეგ აკრძალულია ადმინისტრაციული წესით კერძო პატრონის სახლში ჩასახლება, ან სახლიდან გამოსახლება და გადასახლება; ამის დარღვევასათვის დამნაშავე პასუხისმგებლობაში იქნება მიცემული, როგორც ხელისუფლების გადამეტებისათვის, სისხლის სამართლის კოდექსის 109 მუხლის ძალით, დამოუკიდებლად სამოქალაქო პასუხისმგებლობისა დაზარალების სარჩელით.

14. კერძო პატრონის თავისუფალ სარგებლობასა და განკარგულებაში დარჩება ის განთავსუფლებული ოთახები, რაც აღემატება მე-5 მუხლში აღნიშნულ და ადგილობრივი კომუნალური მეურნეობის ფონდში გადასარიცხ საცხოვრებელ სივრცეს.

15. კერძო პატრონის სახლიდან მდგმურის გამოსახლება შეიძლება მარტო-ოდენ სასამართლოს წესით და მხოლოდ შემდეგ შემთხვევაში:

- ა) უკეთეს მდგმური მტაცებლურად მოეპყრობა ბინას, რაც გამოიწვევს მის გაფუჭებასა და მეტის-მეტად გაუჭყიანებას;
- ბ) უკეთეს მდგმური არ გადაიხდის ბინის ქირას;
- გ) უკეთეს ისეთი პირობები შეიქმნა, რომ შეუძლებელია სახლში ერთად ცხოვრება;

დ) როდესაც საჭირო იქნება სახლის კაპიტალური შეკეთება, შემოწმებული სატექნიკო-სააღმშენებლო განყოფილების ორგანოს მიერ, იმ პირობით, რომ შეკეთების დასრულების შემდეგ სადგომი კვლავ დაეთმოს შეკეთებამდე იქ მცხოვრებს, უკეთეს ეს უკანასკნელი მოისურვებს, და სხე

16. დაწესებულებას, ორგანიზაციას და კერძო პირს უფლება ეძლევა ადგილობრივ აღმასრულებელ კომიტეტთან საიჯარო ხელშეკრულების დადებით, მიიღოს თავის თავზე შეკეთება დანგრეულ და ძლიერ დაზიანებულ შენობისა, მისი საცხოვრებლად გამოყენებისათვის, რისთვისაც მიეცემა განსაკუთრებული შეღავათი, სახელდობრ შემცირება ან მათი სრულიად განთავისუფლება საცხოვრებელი სივრცის რაიმე ნაწილის კომუნალურ მეურნეობისათვის სავალდებულო დათმობისაგან.

შენიშვნა. ასეთივე შეღავათი შეიძლება მიეცეს იმ სახლის პატრონსაც რომელიც ბინის შენახვის საქმეში გამოიჩინეს ან გამოუჩინია განსაკუთრებული წარმატება.

17. მიენდოს ტფილისის საბჭოს, შინაგან საქმეთა სახალხო კომისარიატის კომუნალურ განყოფილებასთან ერთად, დააწესოს ყველა დაწესებულებისათვის დასაკავებელი სივრცის ნორმა, დაწესებულების აპარატის მიხედვით, იმ ანგარიშით, რომ თითოეულ თანამშრომელზე მოდიოდეს 9 ოთხკუთხ. არშინი. ამ ნორმის მიხედვით დაუკონკრეტოვებლად მოხდეს დაწესებულებათა შემკიდროება, ხოლო განთავისუფლებული სადგომები ჩაირიცხოს საერთო საცხოვრებელ ფონდში.

18. მიენდოს შინაგან საქმეთა სახალხო კომისარიატს, ერთი თვის განმავლობაში დღიდან ამა დეკრეტის გამოქვეყნებისა, წარუდგინოს სახალხო კომისართა საბჭოს სია იმ საბჭოთა და სამეურნეო დაწესებულებათა, რომელნიც ადმინისტრაციულად და მეურნეობითად ტფილისთან არ არიან დაკავშირებულნი და უნებლად შეიძლება მათი გადაყვანა რესპუბლიკის სხვა ადგილას.

19. სახლების მუნიციპალიზაცია დღეიდან აკრძალულია და მისი შეიძლება მხოლოდ განსაკუთრებულ შემთხვევაში, სახელმწიფოებრივი პოლიტიკის, და ისიც მხოლოდ სრულიად საქართველოს საბჭოთა ცენტრალური აღმასრულებელი კომიტეტის დადგენილებით, თანახმად რეკვიზიციისათვის არსებული წესებისა.

20. აღმასრულებელი კომიტეტების საბინაო განყოფილებანი გაუქმდეს.

21. აღმასრულებელ კომიტეტებთან მოეწყოს უძრავ ქონებათა სამმართველო, რომელსაც დაევალოს მუნიციპალიზაციაქმნილ შენობათა გამგებლობა და კომუნალური საბინაო ფონდის წესიერად გამოყენების ზედამხედველობა.

22. ამა დეკრეტის გამოქვეყნებისათანავე გაუქმდეს ყველა აქამომდე გამოცემული დეკრეტი და ყოველგვარი დადგენილება, რომელიც საბინაო საქითხს ეხება.

სრულიად საქართველოს ცენტრალ. აღმასრულ. კომიტეტის
თავმჯდომარის მოადგილე ვ. სტურუა.

საქართველოს სახ. კომის. საბჭოს თავმჯდომარე შ. ელიავა.

სრულიად საქ. საბჭ. ცენტრალ. აღმასრ. კომიტეტის

მდივანი პ. საბაშვილი.

1923 წ. სექტემბრის 26.

ტფილისი—სასახლე.

გამოქვეყნებულია ვახ. „კომუნისტის“ მე-221-222 №-ში 1923 წ. სექტემბრის 27-28.

21.

დადგენილება № 62

საქართველოს სოც. საბჭ. რესპუბლიკის სასამართლო დაწესებულებათათვის
სამოქალაქო სამართლის საქმეთა ქვემდებარეობის შესახებ.

ვიდრე გამოიცემოდეს სამოქალაქო სამართლის საპროცესო კოდექსი, სრულიად საქართველოს საბჭოთა ცენტრალური აღმასრულებელი კომიტეტი ადგენს:

1. სახალხო მოსამართლისა და ორი სახალხო მსაჯულისაგან შემდგარ სახალხო სასამართლოს ექვემდებარება ყველა საქმე, რომელიც აღიძვრება სამოქალაქო უფლებრივი ურთიერთობის სფეროში, გარდა ამა დადგენილების 2, 3 და 4 მუხლში გათვალისწინებული საქმეებისა.

2. ცალკეძოთ სახალხო მოსამართლეს ექვემდებარება:

ა) საქმე სასამართლოს ბრძანებების გაცემის შესახებ;

ბ) განსაკუთრებული წარმოების საქმე, გარდა ისეთისა, რომელიც ოლქის სასამართლოს ექვემდებარება.

შენიშვნა იმ საქმეთა კატეგორიები, რომელთაც ამ მუხლის „ა“ და „ბ“

პუნქტი შეიცავს, ჩამოთვლილია იუსტიციის სახალხო კომისარიატის განსაკუთრებულ ინსტრუქციაში.

3. ოლქის სასამართლო სამოქალაქო განყოფილებად განიხილავს საქმეს;
პუნ. ა) იმ სარჩელის გამო, რომლის ფასიც საკოტერო კომისიის მიერ იმ დღისათვის ჩერვონეცზე გამოცხადებული კურსით 50 ჩერვონეცს აღემატება;

პუნ. ბ) ფასის დამოუკიდებლად;

ლიტ. ა) სარჩელის გამო სახელმწიფო ორგანოს ან თანამდებობის პირის მიმართ ზარალის შესახებ, რომელიც მიყენებულ იქნა ადმინისტრაციული წესით ჩადენილი უკანონო ან არა მართლიერი მოქმედებით, აგრეთვე არა მართლიერად ჩამორთმეული ან ვასხვისებული ქონების დაბრუნების შესახებ;

ლიტ. ბ) სარჩელის გამო მთლად სამაზრო კომიტეტისა ან სამაზრო ქალაქის საქალაქო საბჭოს მიმართ (და არა მათ განყოფილებათა მიმართ);

ლიტ. გ) სარჩელის გამო, რომელიც გამომდინარეობს ამხანაგობის ხელშეკრულებიდან, საავტორო უფლებებიდან, სამრეწველო რამ გამონაგონის უფლებიდან, სასაქონლო და საფაბრიკო ნიშანის უფლებებიდან, მოდელისა და ფირმის უფლებებიდან.

შენიშვნა. ოლქის სასამართლოს უფლება აქვს გამწესრიგებულ სხდომაზე გამოჰყოს სახალხო სასამართლოში წარმოებული ყოველგვარი საქმე და გადაიტანოს ოლქის სასამართლოს სამოქალაქო განყოფილებაში გადასაწყვეტად.

4. უზენაესი სასამართლო განიხილავს სასამართლო კოლეგიაში შემდეგ სამოქალაქო საქმეებს:

ა) ყველა სარჩელის გამო სახალხო კომისარიატისა ან მისი თანასწორი ცენტრალური დაწესებულების მიმართ და

ბ) სარჩელის გამო ტფილისის საბჭოს მიმართ, როგორც ასეთის მიმართ (და არა მის განყოფილების და სამმართველოსი).

შენიშვნა. უზენაეს სასამართლოს შეუძლიან ცალკე, საქმე ან საქმეთა კატეგორია განსახილველად გადასცეს სათანადო ოლქის სასამართლოს იმისდა მიხედვით, თუ სად იმყოფებიან მხარეები, ან სხვა გარემოებათა მიხედვით.

5. ამა დადგენილებით არ იცვლება მომქმედი კანონით დაწესებული სპეციალური ქვემდებარეობა საქმეებისა სახალხო სასამართლოების შრომითი სესიებისთვის.

6. სარჩელი წარედგინება იმ სასამართლოს, რომლის რაიონშიაც მოპასუხე მუდმივად სცხოვრობს ან მუდმივად მოსაქმეობს.

7. სარჩელი იმ მოპასუხის მიმართ, რომლის საცხოვრებელი ადგილიც ცნობილი არ არის, წარედგინება იმ რაიონის სასამართლოს, სადაც მისი ქონება ან იმ რაიონისას, სადაც ცნობისამებრ მოპასუხე უკანასკნელად მუდმივად სცხოვრობდა ან მოსაქმეობდა. მოპასუხის ეს უკანასკნელი საცხოვრებელი ან მოსაქმეობის ადგილი, ყოველ შემთხვევაში, დანამდვილებით უნდა გამოირკვეს.

8. სარჩელი კოლექტივის მიმართ უნდა წარედგინოს იმ ადგილის სასამართლოს, სადაც პასუხისმგებელი ორგანო იმყოფება ან იმ ადგილისას, სადაც ად-

ილობრივი ორგანო იმყოფება, უკეთუ სარჩელი გამომდინარეობს იმ ვარაუდზე, რომელიც დადებულ იქნა ადგილობრივ ორგანოსთან.

9. სარჩელი, აღძრული ისეთი ხელშეკრულების ნიადაგზე, რომელშიაც ნაჩვენებია აღსრულების ადგილი, ან რომლის აღსრულებაც, მისი თვისების გამო, შესაძლებელია მხოლოდ განსაზღვრულ ადგილას, შეიძლება წარედგინოს ამ ადგილის სასამართლოს.

10. სარჩელი უფლების შესახებ შენობაზე, მიწის ნაკერზე, საწარმოზე, სარჩელი ქონების აღწერისა და გაყიდვისაგან განთავისუფლების შესახებ, სარჩელი მესაკუთრის სიკვდილის შემდეგ დარჩენილი ქონების შესახებ წარედგინება იმ ადგილის სასამართლოს, სადაც ეს ქონება ან მისი ძირითადი ნაწილია

11. სასამართლოს არჩევა იმ შემთხვევაში, როდესაც საქმე რამდენსამე სასამართლოს ექვემდებარება, დამოკიდებულია მოსარჩიელზე.

12. სასამართლოს დადგენილებაზე, რომლითაც უარი ეთქვა მოსარჩიელს სასარჩილო თხოვნის მიღებაზე, მისი არა ქვემდებარების გამო, — შეიძლება შეტანილ იქნეს კერძო საჩივარი ოლქის სასამართლოში ერთი კვირის განმავლობაში დადგენილების დღიდან.

13. უზენაეს სასამართლოს, საქმის განსაკუთრებული ვითარების გამო, მხარის თხოვნით ან საკუთარი ინიციატივით, შეუძლიან განკარგულება მოახდინოს სხვა სასამართლოში საქმის გარჩევის გადატანის შესახებ.

14. სასამართლოებ შორის ცილება ქვემდებარეობის შესახებ არ შეიძლება.

სრულიად საქართ. საბჭ. ცენტ. აღმ. კომ.
თაემჯ. მოადგ. ვ. სტურუა.
სრულიად საქართვე. საბჭ. ცენტრ. აღმ. კომ.
მდივანი პ. საბაშვილი

1923 წ. ოქტომბრის 10.
ტფილისი — სასახლე.
გამოქვეყნებულია ვახ. „კომუნისტის“ მე-241 №-ში 1923 წ. ოქტომბრის 20.

22.

დადგენილება № 63

მძიმე ფიზიკურ საქმეზე მომუშავე პირთათვის სასჯელის ვადის 1/3-ით შემოკლების შესახებ.

სრულიად საქართველოს საბჭოთა ცენტრალური აღმასრულებელი კომიტეტი ადგენს:

1. იმ პირს, რომელსაც მისჯილი აქვს თავისუფლების აღკვეთა და რომელიც სასჯელს მძიმე ფიზიკური მუშაობით იხდის, შეიძლება სასჯელის მოხდის ვადა 1/3-ით შეუმოკლდეს; სასჯელის ვადის შემოკლება შეიძლება იმ სასამართლოს დადგენილებით, რომელმაც განაჩენი გამოიტანა.

2. საპატიმროს კოლეგიის წარდგენილობა სასჯელის ვადის შესახებ სასამართლოში შეტანილ უნდა იქნეს განმანაწილებელი კომისიის შე-
შევობით ამ უკანასკნელის დასკვნითურთ.

3. წინა მუხლში აღნიშნული წარდგენილობა სასამართლომ უნდა განიხი-
ლოს იმ წესით, რომელიც დადგენილია ვადაზე განთავისუფლებისთვის.

4. მძიმე ფიზიკურ სამუშაოდ ითვლება: სამძიმო ტვირთის გადაზიდვა,
ხე-ტყის მოჭრა, მიწის სამუშაო, ღამის სამუშაო და სხვ.

ბ იმას, ვინც სასჯელს იხდის სისხლის სამართლის კოდექსის 36 მუხლის
„ბ“ პუნქტში აღნიშნული იძულებითი მუშაობ-თ და ვინც მძიმე ფიზიკურ მუშა-
ობას ეწევა, ამა დადგენილების პირველ მუხლში აღნიშნული წესით სასჯელი
1/3-ით შეუმოკლდება საპატიმროთა მფავეარ სამმართველოს უფროსის წარდგე-
ნილობით.

სრულიად საქარ. საბჭ. ცენტ. აღმ. კომ. თავმჯდ.

მოადგ. ვ. სტურუა.

სრულიად საქარ. საბჭ. ცენტ. აღმ. კომ.

მღივანი პ. საბაშვილი.

1923 წ. ოქტომბრის 10.

ტფილისი—სასახლე.

გამოქვეყნებულია გაზ. „კომუნისტის“ მე-238 №-ში 1923 წ. ოქტომბრის 17.

23.

დადგენილება № 64

დეკრეტებისა და დადგენილებების გამოქვეყნების წესის შესახებ.

1923 წლის მაისის 26 თარიღით და 41 ნომრით გამოცემული დადგენი-
ლების მე-7 მუხლის შესაკვლელად და შესავსებად სრულიად საქართველოს
საბჭოთა ცენტრალური აღმასრულებელი კომიტეტი ადგენს:

ყოველი საკანონმდებლო აქტი გამოქვეყნებულ უნდა იქნეს გაზეთ „კომუ-
ნისტისა“ და „ზარია ვოსტოკა“-ში და ძალაში შედის დღიდან მისი გამოქვეყნე-
ბისა გაზეთ „კომუნისტში“, უკეთეს თვით აქტის ტექსტშივე აღნიშნული არ
არის სხვა ვადა მისი ძალაში შესვლისა და გამოქვეყნების სხვა წესი.

სრულიად საქარ. საბჭ. ცენტ. აღმ. კომ. თავმჯდ.

მოადგ. ვ. სტურუა.

სრულიად საქარ. საბჭ. ცენტ. აღმ. კომ.

მღივანი პ. საბაშვილი.

1923 წ. ოქტომბრის 10.

ტფილისი—სასახლე.

გამოქვეყნებულია გაზ. „კომუნისტის“ მე-238 №-ში 1923 წ. ოქტომბრის 17.

24.

დადგენილება № 65

სამხედრო სამსახურში გაწვევისაგან თავის არიდებისათვის, დეზერტირობისათვის, აღნუსხვისაგან თავის არიდებისათვის და აღნუსხვის წესების დარღვევისათვის პასუხისმგებლობის შესახებ.

სამხედრო სამსახურში გაწვევისაგან თავის არიდებისა, სამხედრო მოსამსახურეთა დეზერტირობისა, აღნუსხვისაგან თავის არიდებისა და აღნუსხვის წესების დარღვევის წინააღმდეგ საბრძოლველად, სისხლის სამართლის კოდექსის 81, 82, 210—212 მუხლების ნაცვლად, დროებით შემოღებულ იქნეს შემდეგი მუხლები:

81. სამხედრო ვალდებულთა მიერ აღნუსხვისაგან თავის არიდება და აღნუსხვის წესების დარღვევა დ ა ი ს ჯ ე ბ ა

იძულებითი მუშაობით ექვს თვემდე ან ჯარიმით 200 მანეთამდე ოქროთი.

82. თავის არიდება სასწავლო შეკრებისაგან დ ა ი ს ჯ ე ბ ა

იძულებითი მუშაობით ექვს თვემდე და სავალდებულო ჯარიმით 300 მანეთამდე ოქროთი.

82-ა. თავის არიდება საცდელი ან შესამოწმებელი მობილიზაციისაგან დ ა ი ს ჯ ე ბ ა

იძულებითი მუშაობით ერთ წლამდე და სავალდებულო კონფისკაციით ქონების ნაწილისა, საერთო ღირებულებით არა ნაკლებ 500 მანეთისა ოქროთი.

82-ბ. თავის არიდება სავალდებულო სამხედრო სამსახურში გაწვევისაგან დ ა ი ს ჯ ე ბ ა

შემამსუბუქებელ გარემოებათა გამო, ან უკეთეს დანაშავე პოლიტიკურად ნაკლებად შეგნებულთა, კონფისკაციით ქონების ნაწილისა საერთო ღირებულებით არა ნაკლებ 300 მანეთისა ოქროთი და ჯარის ნაწილში გავზავნით სამხედრო სამსახურის გავლისათვის;

უკეთეს შემამსუბუქებელი გარემოება არ იქნება,—თავისუფლების აღკვეთით არა ნაკლებ ერთი წლისა, ქონების ნაწილის სავალდებულო კონფისკაციით და სასჯელის მოხდის შემდეგ ჯარის ნაწილში გავზავნით სამხედრო სამსახურისათვის დაწესებულ ვადის გავლისათვის.

82-გ. თავის არიდება სავალდებულო სამხედრო სამსახურში გაწვევისაგან საკუთარი ჯანმრთელობის დაზიანებით, საბუთებში სიყალბის შეტანით, თანამდებობის პირთა მოსყიდვით, საკუთარი გვარის თუ წოდების შეცვლით, აგრეთვე სარწმუნოებრივი საბაზით ან რაიმე სხვა ზრიკით დ ა ი ს ჯ ე ბ ა

თავისუფლების აღკვეთით არა ნაკლებ ორი წლისა და ქონების ნაწილის სავალდებულო კონფისკაციით.

82-დ. თავის არიდება სამხედრო აღრიცხვაზე მყოფ სამხედრო ვალდებულის მიერ მობილიზაციაზე გამოცხადებისაგან პირობებისა და გარემოების მიუხედავად დ ა ი ს ჯ ე ბ ა

ქონების ნაწილის კონფისკაციით და იმავე დროს თავისუფლებას მსჯელობისას ხოთ არა ნაკლებ სამი წლისა, იმ პირობით-კი, რომ განაჩენის იმ ნაწილის სისრულეში მოყვანა, რომელიც პირად დასჯას შეეხება, გადაიდება სამხედრო მოქმედებათა დასრულებამდე, ხოლო თვითონ მსჯავრდადებული დაუყოვნებლივ, განაჩენის გამოცხადებისთანავე, გაიგზავნება სამსახურისთვის ჯარის მომქმედ ნაწილში.

ასეთივე თავის არიდება იმ პირის მიერ, რომელიც საკომანდო, საადმინისტრაციო ან საკომისარო შედგენილობას ეკუთვნის, დ ა ი ს ჯ ე ბ ა

ქონების ნაწილის კონფისკაციით და იმავე დროს საკომანდო საადმინისტრაციო და საკომისარო თანამდებობის დაქვრის უფლების აღკვეთით და თავისუფლების აღკვეთით არა ნაკლებ სამი წლისა, იმ პირობით, რომ განაჩენის იმ ნაწილის სისრულეში მოყვანა, რომელიც თავისუფლების აღკვეთას შეეხება, გადაიდება სამხედრო მოქმედებათა დასრულებამდე, ხოლო თვითონ მსჯავრდადებული დაუყოვნებლივ, განაჩენის გამოცხადებისთანავე, გაიგზავნება ჯარის ან ფლოტის მომქმედ ნაწილში, როგორც წითელი არმიელი.

210. უკეთუ სამხედრო მოსამსახურემ თავისი ნაწილი ან სამსახური თვითნებობით სამ დღე-ღამეზე მეტ ხანს მიატოვა, ასეთი მიტოვება, თუნდაც შემდეგ სამხედრო მოსამსახურე ნებაყოფლობით გამოცხადდეს. გაქცევით ჩაითვლება. ხოლო უკეთუ სამხედრო მოსამსახურემ თავისი ნაწილი ან სამსახურის ადგილი თვითნებობით მიატოვა სამი დღე-ღამეზე ნაკლები დროის განმავლობაში, იმ პირობით, უკეთუ იგი ნებაყოფლობით გამოცხადდება, ჩაითვლება თვითნებობით წასვლად და დაისჯება სადისციპლინო წესდების მიხედვით.

მაგრამ ბრძოლის პირობებში მიტოვება თავის ნაწილისა ან სამსახურის ადგილისა, რამდენ ხანსაც უნდა გაგრძელდეს ასეთი მიტოვება, ჩაითვლება გაქცევად და დამნაშავე დაისჯება, როგორც ამ გვარი მოქმედების ჩამდენი.

სასჯელი გაქცევისა ან თვითნებობით მიტოვებისათვის გადახდება იმ სამხედრო მოსამსახურესაც, რომელიც წარვლენისა, ხანმოკლე შევბულებისა, ავადმყოფობის მიზეზით შევბულებისა, გადაყვანისა, ადგილის გამოცვლისა ან სხვა ასეთ შემთხვევის დროს ვიღაცე არ გამოცხადდება და პატივსაღებ მიზეზს არ წარადგენს ან გამოუცხადებლობისას.

211. გაქცევა, პირველად ჩადენილი, დ ა ი ს ჯ ე ბ ა

შემამსუბუქებელ გარემოებათა გამო და უკეთუ დამნაშავე პოლიტიკურად ნაკლებად შეგნებულია—თავისუფლების აღკვეთით ერთ წლამდე და სავალდებულო კონფისკაციით ქონების ნაწილისა საერთო ღირებულებით არა ნაკლებ 200 მანეთისა ოქროთი.

211-ა. გაქცევა, ჩადენილი მეორედ, დ ა ი ს ჯ ე ბ ა

თავისუფლების აღკვეთით არა ნაკლებ სამი წლისა და სავალდებულო კონფისკაციით ქონების ნაწილისა საერთო ღირებულებით არა ნაკლებ 300 მანეთისა ოქროთი.

211-ბ. გაქცევა, ჩადენილი მესამედ, დ ა ი ს ჯ ე ბ ა

თავისუფლების აღკვეთით არა ნაკლებ ხუთი წლისა სასტიკი იზოლაციით და მთელი ქონების სავალდებულო კონფისკაციით.

უკანასკნელ შემთხვევაში სასამართლომ, რომელმაც, 42 მუხლის მძიმე მსჯავრდადებულისთვის უფლებების აყრის შესახებ, განაჩენი უნდა აღინიშნოს ის წესი, რა წესითაც შემდეგში სამხედრო მოსამსახურე სავალდებულო სამხედრო სამსახურს მოიხდის.

211-გ. გაქცევა, ჩადენილი წითელარმიელის მიერ პირველად, მაგრამ ომიანობის დროს ან ბრძოლის პირობებში, იმ ნაწილიდან ან დაწესებულებიდან, რომელსაც გაქცეული ეკუთვნის, ან გაქცევა, ჩადენილი როგორც მშვიდობიანობის დროს, ისე ბრძოლის პირობებში საკომანდო, საადმინისტრაციო ან საკომისარო შედგენილობის პირის მიერ, დ ა ი ს ჯ ე ბ ა

სასჯელის უმაღლესი ზომით, ხოლო შემამსუბუქებელ გარემოებათა გამო — თავისუფლების აღკვეთით არა ნაკლებ 5 წლისა და ქონების კონფისკაციით; ამასთან ომიანობის დროს განაჩენის იმ ნაწილის სისრულეში მოყვანა, რომელიც შეეხება წითელარმიელის პირად დასჯას თავისუფლების აღკვეთით, გადაიდება სამხედრო მოქმედებათა დასრულებამდე, ხოლო მასჯავრდადებული გაიგზავნება არმიის ან ფლოტის მომქმედ ნაწილში; იმ პირთათვის-კი, რომელნიც საკომანდო ან საკომისარო შედგენილობას ეკუთვნიან, თავისუფლების აღკვეთის შესახებ განაჩენს, მშვიდობიანობის დროს, აუცილებლად თანა სდევს უფლების აყრა, ხოლო ომიანობის დროს — უფლების აყრა, მაგრამ იმ პირობით, რომ მსჯავრდადებული უბრალო წითელარმიელად გაიგზავნება არმიის ან ფლოტის მომქმედ ნაწილში.

212. თავის არიდება სამხედრო მოსამსახურის მიერ სამხედრო სამსახურისაგან თავისი ჯანმრთელობისათვის რაიმე ვნების მიყენებით ან სხვა გვარა თვალთმაქცობით (სიბუღაცით, სიყრუით, სიმუნჯით, უსინათლობით, სულიერი ავადმყოფობით და სხვ.), აგრეთვე ასეთი ქმედობისათვის წაჭეზება და მისთვის ხელის შეწყობა დ ა ი ს ჯ ე ბ ა

თავისუფლების აღკვეთით არა ნაკლებ ერთი წლისა ქონების კონფისკაციით ან უამისოდ.

ასეთივე ქმედობა, ჩადენილია ომიანობის დროს ან ბრძოლის პირობებში, დ ა ი ს ჯ ე ბ ა

სასჯელის უმაღლესი ზომით ან თავისუფლების აღკვეთით არა ნაკლებ ხუთი წლისა სასტიკი იზოლაციით და ქონების კონფისკაციით.

სრულიად საქართ. საბჭ. ცენტრ. აღმ. კომ. თავმჯგ.
მოადგ. ვ. სტურუა.

სრულიად საქართვე. საბჭ. ცენტრ. აღმ. კომ.
მდივანი პ. საბაშვილი.

1923 წ. ოქტომბრის 10.
ტფილისი — სასახლე.

გამოქვეყნებულია გაზ. „კომუნისტის“ მე-242 №-ში 1923 წ. ოქტომბრის 21.

25.

დადგენილება № 66

სრულიად საქ. საბჭ. ცენტ. აღმ. კომ. პრეზიდიუმისა

მცირეწლოვანთა და არასრულწლოვანთა პასუხისმგებლობის შესახებ.

საქართველოს სოც. საბჭ. რესპუბლიკის სისხლის სამართლის კოდექსის მე-18 მუხლის შესაცვლელად და შესავსებად სრულიად საქართველოს საბჭოთა ცენტრალური აღმასრულებელი კომიტეტი ადგენს:

18. სასჯელი არ დაედება მცირეწლოვანს 13 წლამდე და აგრეთვე იმ არასრულწლოვანთაგანს 13—16 წლამდე, ვისთვისაც არასრულწლოვანთა საქმეების სათანადო კომისიის მიერ საკმაოდ მიზნული იქნება საექიმო-საპედაგოგიო ზეგავლენა.

18-ა. სასამართლო ვალდებულია სასჯელი, რომელიც დაედება არასრულწლოვანს 13—16 წლამდე, შეამციროს ნახევრად, ხოლო არასრულწლოვანს 16—18 წლამდე ერთ მესამედად.

სრულიად საქარ. საბჭ. ცენტ. აღმ. კომიტ.

თაემჯღ. მოადგ. გ. ხტურუა.

სრულიად საქარ. საბჭ. ცენტ. აღმ. კომიტ.

მდივანი პ. ხაბაშვილი

1 1923 წ. ოქტომბრის 10.

ტფილისი—სასახლე.

გამოქვეყნებული ვაზ. „კომუნისტის“ მე-240 №-ში 1923 წ. ოქტომბრის 19.

26.

დადგენილება № 67

მიზნია რა დროის შესაფერისად, რომ შემსუბუქებული იყოს ხვედრი, პირველ რიგში, იმ მუშათა და გლეხთა და შემდგომ და დანარჩენ მოქალაქეთა, რომელთაც ვაკირების გამო შეუზღვევით ჩაიდინეს დანაშაული, რაც არ არის მინარტყული პროლეტარული რევოლუციის მონაპოვართა დასამზობად, და მიეცეთ მათ საშვალეება ჩადგენ მშრომელთა რიგებში, სრულიად საქართველოს საბჭოთა ცენტრალური აღმასრულებელი კომიტეტი ადგენს:

1. დაიარსდეს კომისია საამისოდ საგანგებო დანიშნულ პირთაგან.

2. კომისიას დაევალება ვანიხილოს ყველა საქმეები ამ დადგენილების გამოცემამდე განაჩენებით და სასამართლოს დადგენილებებით ან აღმინისტრატულ ორგანოთა და დაწესებულებათა მიერ სასჯელ-დადებულთა შესახებ, გა-

ანთავისუფლოს დანარჩენ სასჯელის მოხდისაგან ისეთი სასჯელ-დადგენულები, რომელთა შესახებ კომისია საჭიროდ დაინახავს შეფარდებული იქნეს აღნიშნული ღონისძიება ქონებრივი ხასიათის პრეტენზიის გამოკლებით.

3. განიხილოს საქმეები, რომელიც არის წინასწარ წარმოებაში, და ზემოაღნიშნულ საფუძვლით მისპოს საქმეები იმ პირობის შესახებ, რომელთაც ჩიიდი-ნეს დანაშაული ან აღმინისტრაციული დარღვევა ამ დადგენილების გამოცემაზე.

4. კომისიამ ამ დადგენილების შეფარდების მუშაობა უნდა დაასრულოს არა უგვიანეს ამა წლის პირველ ნოემბრისა.

სრულიად საქართველოს საბჭოთა ცენტრალური აღმასრულებელი კომიტეტის თავმჯდ. მოადგ. ვ. ხტურუა.

სრულიად საქართველოს საბჭოთა ცენტრალური აღმასრულებელი კომიტეტის მდივანი პ. საბაშვილი.

1923 წ. ოქტომბრის 5.

ტფილისი—სასახლე.

გამოქვეყნებულია გაზ. „კომუნისტის“ მე-230 №-ში 1923 წ. ოქტომბრის 7.

27.

დადგენილება № 68

1. გაუქმებულ იქნას თიანეთის მაზრა, როგორც ცალკე აღმინისტრაციული ერთეული.

2. აღნიშნული თიანეთის მაზრის ორი რაიონი, სახელდობრ: პირიქიშა თუშეთი და ზემო-ალაზნის ხეობა შეუერთდეს თელავის მაზრას.

3. წინა და უკანა ფშავეთი, იმიერი და ამიერი ზევსურეთი და საკუთრივ თიანეთის რაიონი შეერთებულ იქნან აგრეთვე დუშეთის მაზრასთან.

4. ერწო, ე. ი. საყარაულოს, საყდრიონის, ნაქალაქარის და ბოჭორმას დეგები შეერთებულ იქნან აგრეთვე ტფილისის მაზრასთან.

5. დუშეთის მაზრის საგურამოს აღმოსავლეთი ნაწილი, რომელიც ერწოს გჯგრის, შეერთებულ იქნას აგრეთვე ტფილისის მაზრასთან.

6. შესდგეს სალიკვიდაცია კომისია, რომელსაც დაევალოს: ა) გამოარკვიოს თიანეთის მაზრის დევალიანება, ბ) ჩააბაროს თიანეთის სამაზრო აღმასკომის საქმეები და ქონება დუშეთის მაზრის აღმასკომს და გ) ლიკვიდაცია უკონ თიანეთის სამაზრო აღმასკომის თანამშრომელთა.

7. ამ სალიკვიდაცია კომისიის შედგენა დაევალოს შინაგან საქმეთა სახალხო კომისარიატს.

სრულიად საქართველოს ცენტ. აღმ. კომ. თავმჯდ. მოადგილე ვ. ხტურუა.

სრულიად საქარ. ცენტ. აღმ. კომ. მდივანი პ. საბაშვილი.

1923 წ. ოქტომბრის 31.

ტფილისი—სასახლე.

გამოქვეყნებულია გაზ. „კომუნისტის“ მე-253-254 №-ში 1923 წ. ნოემბრის 2—3.

28.

დადგენილება № 69

სრულიად საქართველოს საბჭოთა ცენტრალური აღმასრულებელი კომიტეტის პრეზიდიუმისა

სრულიად საქართველოს საბჭოთა ცენტრალური აღმასრულებელი კომიტეტის მიერ 1923 წ. აგვისტოს 23-ის თარიღითა და № 51-ით გამოქვეყნებული დადგენილების მე-2 მუხლის შეფარდების შესახებ.

საქართველოს სოც. საბჭ. რესპუბლიკის სამოქალაქო კოდექსის სამოქმედოდ შემოღების შესახებ 51 ნომრით გამოცემული დადგენილების მე-2 მუხლის განსაზღვრებლად და განსამარტავად სრულიად საქართველოს საბჭოთა ცენტრალური აღმასრულებელი კომიტეტის პრეზიდიუმი ადგენს:

საქართველოს სოც. საბჭ. რესპუბლიკის სახალხო კომისართა საბჭოს 1922 წლის დეკემბრის 22 თარიღის და 16 ნომრის დეკრეტი საქართველოს საადგილ-მამულო ბანკებში და ტფილისის საკრედიტო საზოგადოებაში დაგირავებულ ქალაქად მდებარე სახლების შესახებ და 1923 წლის მაისის 2 თარიღის და 91 ნომრის დადგენილება ლიკვიდაციუმილი ბანკების მიერ ძველი ვექსილებითა და სხვა ვალდებულებით გაცემული სესხის გადახდევინების შესახებ—ყველა შემდგომი ცვლილებითა და დამატებით—დარჩეს ძალაში.

სრულიად საქარ. საბჭ. ცენტ. აღმ. კომ. თავმჯდ.

მოადგილე ვ. ხუროშა.

სრულიად საქ. საბჭ. ცენტ. აღმ. კომ. მდივანი პ. საბაშვილი.

1923 წლ. ოქტომბრის 31.

ტფილისი—სასახლე.

გამოქვეყნებულია გაზ. „კომუნისტის“ მე-256 №-ში 1923 წ. ნოემბრის 6.

29.

დადგენილება № 70

სრულიად საქ. საბჭოთა ცენტ. აღმ. კომ. პრეზიდიუმისა
სამოქალაქო კოდექსის სამოქმედოდ შემოღებისათვის გამოცემული
დადგენილების მე-2 მუხლის შეფარდების შესახებ.

რადგან შემჩნეულია, რომ სხვა და სხვა ნაირად განმარტავენ სრულიად საქართველოს საბჭოთა ცენტრალური აღმასრულებელი კომიტეტის «სამოქალაქო კოდექსის სამოქმედოდ შემოღების შესახებ» გამოცემული დადგენილების მტორე მუხლს, სადაც ნათქვამია, რომ „არავითარი დავა იმ სამოქალაქო უფ-

ღებრივი ურთიერთობის გამო, რომელიც წარმოიშვა 1921 წლის 25-დღე, არ მიიღება განსაზღვრულად რესპუბლიკის სასამართლო ან სხვა დაწესებულების მიერ, ამიტომ სრულიად საქართველოს საბჭოთა ცენტრალური აღმასრულებელი კომიტეტის პრეზიდიუმი ადგენს: სწორ და უცვლელად სახელმძღვანელოდ განიმარტოს შემდეგი.

1. სიტყვები „არ მიიღება განსაზღვრულად“ ზღულისხმობს არა მარტო ახალ დავას, საჩივარს, მოდავეთა მიერ ახლად შემოტანილს, არამედ იმ დავასაც რომელიც დღემდე განცხადებული. ამიტომაც დავას, საჩივარს, რომელსაც საფუძვლად უდევს 1921 წლის თებერვლის 25-მდე წარმოშობილი სამოქალაქო უფლებრივი ურთიერთობა, რესპუბლიკის დაწესებულებანი ვერ განიხილავენ იმის მიუხედავად რა დროსაც უნდა იყოს იგი აღძრული.

2. მაგრამ, ამასთანავე, საქირთა მხედველობაში მიღებულ იქნეს, რომ დავა, რომელიც შეიძლება გამომდინარეობდეს იმ სამოქალაქო უფლებრივი ურთიერთობიდან, რაც, თუმცა 1921 წლის 25 თებერვლამდე წარმოშობილი, მაგრამ მაინც განაგრძობს განხორციელებას (მაგალითად, უფლებრივი ურთიერთობა, გამომდინარე ამხანაგობის ხელშეკრულებიდან, საერთო საკუთრებიდან და სხვ.), არ უდგება აღნიშნულ მეორე მუხლის მოქმედებას იმიტომ, რომ ასეთი უფლებრივი ურთიერთობა, როგორც განაგრძობი, ჩაითვლება მხარეთა მიერ განახლებულად საქართველოში საბჭოთა ხელისუფლების დამყარების შემდეგაც, უკეთუ, რასაკვირველია, ასეთი უფლებრივი ურთიერთობა არ გაუფუჭებია სამოქალაქო კოდექსსა და, საზოგადოდ, ახალ სახელმწიფოებრივ წყობილებას, ან უკეთუ იგი არ დაფარულა სარჩელის ხანდაზმულობით.

3. ამა მუხლის მოქმედებას არ უდგება ისეთი საქმე, რომლის გამოც გადაწყვეტილება კანონიერ ძალაშია უკვე შესული.

სრულიად საქარ. საბჭ. ცენტრალ. აღმასრულ. კომ. თავმჯდ. შ. ცხაკაია.

იუსტიციის სახალხო კომისარი ვარძიელი.

სრულიად საქარ. საბჭ. ცენტრალ. აღმასრულ. კომ. მდივანი პ. საბაშვილი.

1923 წ. ნოემბრის 22. ტფილისი—სასახლე.

გამოქვეყნებულია ვაზ. „კომუნისტის“ მე-273 №-ში 1923 წ. ნოემბრის 27.

30.

დადგენილება № 71

სრულიად საქართველოს საბჭოთა ცენტრალური აღმასრულებელი კომიტეტის პრეზიდიუმისა

სისხლის სამართლის საპროცესო კოდექსის 441 მუხლის შეფარდების წესის შესახებ.

საქართველოს სოც. საბჭ. რესპუბლიკის სისხლის სამართლის საპროცესო კოდექსის 441 მუხლის განსაზღვრებლად და განსამარტებლად სრულიად საქართველოს საბჭოთა ცენტრალური აღმასრულებელი კომიტეტის პრეზიდიუმმა ადგენს:

უკეთუ უზენაესი სასამართლოს საკასაციო კოლეგიის დადგენილებით ძალაში დატოვებულ იქნა განაჩენი, რომლითაც გადაწყვეტილია უმაღლესი ზომის სასჯელი, ხსენებული კოლეგიის პროკურორმა ეს დაუყოვნებლივ უნდა აცნობოს სათანადო სასამართლოს მსჯავრდადებულისათვის გამოსაცხადებლად მისი ხელის მოწერით და განაჩენი სისრულეში მოყვანილ უნდა იქნეს მხოლოდ 72 საათის გასვლის შემდეგ იმ მომენტიდან, როდესაც მსჯავრდადებულს საკასაციო კოლეგიის დადგენილება გამოეცხადა.

სრულიად საქართველოს საბჭოთა ცენტრალური აღმასრულებელი კომიტეტის თავმჯდომარე **მ. ცხაკაია**.
იუსტიციის სახალხო კომისარი **ვარძიელი**.

სრულიად საქართველოს საბჭოთა ცენტრალური აღმასრულებელი კომიტეტის მდივანი **პ. ხაბაშვილი**.
1923 წ. ნოემბრის 22.
ტფილისი—სასახლე.
გამოქვეყნებულია გაზ. „კომუნისტის“ მე-272 №-ში 1923 წ. ნოემბრის 25.

31.

დადგენილება № 72

სრულიად საქართველოს საბჭოთა ცენტრალური აღმასრულებელი კომიტეტის პრეზიდიუმისა საქართველოს სოც. საბჭ. რესპუბლიკაში შტატების დაწესების შესახებ.

სრულიად საქართველოს საბჭოთა ცენტრალური აღმასრულებელი კომიტეტის პრეზიდიუმმა ადგენს:

1. ყველა სახელმწიფო დაწესებულებასა და საწარმოში, როგორც ცენტრალურსა, ისე ადგილობრივში, მათ შორის სამეურნეო ანგარიშზე გადაყვანილშიც, აგრეთვე იმ არა სახელმწიფო დაწესებულებასა და საწარმოში, რომელ-

საქ სახელმწიფო სუბსიდიას აღეცეს, მოსაშახურეთა და მუშათა შემოქმედების
არ უნდა აღემატებოდეს ამა დადგენილების 2 და 3 მუხლის წესისამებრ შემუ-
შავებულ და დამტკიცებულ მტკიცე შტატით გათვალისწინებულ ნორმას.

2. 1-ლ მუხლში აღნიშნულ დაწესებულებათა და საწარმოთა მტკიცე შტა-
ტების (ბირთვადი, დამატებითი, დროებითი) შემუშავება, არსებული შტატების
შესაცვლელად პროექტის შემუშავება, აგრეთვე შტატის ნორმის დაწესების პრო-
ცესში აღძრული საკითხების გადაწყვეტა დაევალება საქართველოს სოც. საბჭ.
რესპუბლიკის შრომის სახალხო კომისარიატთან არსებულ საშტატო კომისიას.
ყველა საუწყებო და საუწყებათაშორისო საშტატო კომისია გაუქმებულ იქნეს.

3. საქართველოს სოც. საბჭ. რესპუბლიკის შრომის სახალხო კომისარიატ-
თან არსებული საშტატო კომისიის მიერ შემუშავებული შტატები, საქართვე-
ლოს სოც. საბჭ. რესპ. შრომის სახალხო კომისარიატმა, საქართველოს სოც.
საბჭ. რესპ. სახალხო კომისართა საბჭოს მეშვეობით, დასამტკიცებლად უნდა
შეიტანოს სრულიად საქართველოს საბჭოთა ცენტრალურ აღმასრულებელ კო-
მიტეტში.

4. საქართველოს სოც. საბჭ. რესპუბლიკის შრომის სახალხო კომისარიატ-
თან არსებულ საშტატო კომისიაში შედიან წარმომადგენელნი: საქართველოს
სოც. საბჭ. რესპუბლიკის შრომის სახალხო კომისარიატისა, ამიერ-კავკასიის
ფინანსთა სახალხო კომისარიატის რწმუნებულის სამმართველოსი, საქართველოს
სოც. საბჭ. რესპუბლიკის მუშათა და გლეხთა ინსპექციისა, სახალხო მეურნეო-
ბის უმაღლესი საბჭოსი და საქართველოს პროფესიონალურ კავშირთა საბჭოსი
გადამწყვეტი ხმით და შრომის სახალხო კომისარიატის წარმომადგენლის თავ-
მჯდომარეობით.

შენიშვნა. ისეთი საკითხის განხილვისათვის, რომელიც ამა თუ იმ
უწყებას შეეხება, საშტატო კომისიამ თავის მუშაობაში მონაწილეობის
მისაღებად, სათანადო ხმის უფლებით უნდა მიიწვიოს დაინტერესებული
უწყებისა და სათანადო პროფესიონალური კავშირის საბჭოს წარმომად-
გენელნი.

5. კომისიას ევალება:

- ა) შემუშავება საქართველოს სოც. საბჭ. რესპუბლიკის ყველა ცენტრალუ-
რი დაწესებულების მტკიცე შტატისა;
- ბ) შემუშავება ადგილობრივ დაწესებულებათა ტიპური შტატებისა;
- გ) განაწილება თანამდებობათა ნომენკლატურისა კვალიფიკაციის მტკიცე
კატეგორიებს შორის, სათანადო პროფესიონალური კავშირის ოფიციალური
ცნობების კრებულის თანახმად და აგრეთვე ამა თუ იმ თანამდებობის ფუნქცი-
ისდა მიხედვით, რაც შტატების დაწესების პროცესში გამორკვეულ იქნება;
- დ) ინსტრუქტაჟობა და ხელმძღვანელობა აპარისტიანისა და აფხაზეთის
საშტატო კომისიის მუშაობისათვის;
- ე) გადაწყვეტა შტატების ნორმების და წესების პროცესში აღძრული სა-
კითხებისა;
- ვ) კომისიის სათანადო წესით დამტკიცებულ დადგენილებათა ფაქტურად
განხორციელებისათვის თვალყურის დევნა.

6. საშტატო კომისიის საკუთარი აპარატი არ ეყოლება, ხოლო მდგომარეობაშია ბოლო საქმის შესასრულებლად იგი გამოიყენებს საქართველოს სოც. საბჭ. რესპუბლიკის შრომის სახალხო კომისარიატის ტექნიკურ აპარატს.

7. დადგენილება ესე ძალაში შედის დღიდან მისი გამოქვეყნებისა.

სრულიად საქართველო, საბჭ. ცენტრ. აღმ.

კომ. თავმჯდ. მ. ცხაკაია.

სრულიად საქართველო, საბჭ. ცენტრ. აღმ.

კომ. მდივანი პ. საბაშვილი.

1923 წ. ნოემბრის 20.

ტფილისი—სასახლე.

გამოქვეყნებულია გაზ. „კომუნისტის“ მე-271 №-ში 1923 წ. ნოემბრის 24.

ეროვნული
ბიბლიოთეკა

საქართველოს

სოციალისტური საბჭოთა რესპუბლიკის

საგანგებო კომისიასთან საბჭოს

დამკრებები, დადგენილებანი და დგულებანი.

1.

დადგენილება № 104.

სოციალური უზრუნველყოფის სახალხო კომისარიატისათვის ლატარეა-ალეგრის მონოპოლიის მინიჭების შესახებ.

საქართველოს სოც. საბჭ. რესპუბლიკის სახალხო კომისარიატის საბჭო აღდგენს:

1. რესპუბლიკის შიგნით ტერიტორიაზე ლატარეა-ალეგრის მოწყობის უფლება მიენიჭოს მარტოოდენ სოციალური უზრუნველყოფის სახალხო კომისარიატს.
2. სოციალური უზრუნველყოფის სახალხო კომისარიატს ენიჭება უფლება თავის სასარგებლოდ გადახდევინოს ლატარეა-ალეგრის მოწყობის ფულადი გამოსაღები იმ რაოდენობით, რაც დაწესებულ იქნება სოციალური უზრუნველყოფის სახალხო კომისარიატის მიერ.
3. ლატარეა-ალეგრის მოწყობის ნებართვას ვასცემს შინაგან საქმეთა სახალხო კომისარიატი სოციალური უზრუნველყოფის სახალხო კომისარიატთან შეთანხმებით.
4. სოციალური უზრუნველყოფის სახალხო კომისარიატს დაევალება შინაგან საქმეთა სახალხო კომისარიატთან შეთანხმებით შეიმუშაოს ლატარეა-ალეგრის მოწყობის წესი.
5. ლატარეა-ალეგრის მოწყობა, გარეშე ამა დადგენილებაში აღნიშნული წესისა და რიგისა, აკრძალულია და დამნაშავე პასუხს აგებს სისხლის სამართლის კოდექსის 234 მუხლისამებრ.
6. დადგენილება ესე ძალაში შედის დღიდან მისი გამოქვეყნებისა.

საქართველოს სოც. საბჭ. რესპ. სახ. კომ. საბჭოს თავმჯდომარე შ. ელიავა.

საქართველოს სოც. საბჭ. რესპ. სახ. კომ. საბჭოს მდივანი ალ. ხალარაძე.

1923 წ. აგვისტოს 9.

ტფილისი - სასახლე.

გამოქვეყნებულია გაზ. „კომუნისტის“ მე-187 №-ში 1923 წ. აგვისტოს 17.

2.

დ ა დ გ ე ნ ი ლ ე გ ა № 105

იმ პირთა უზრუნველყოფის შესახებ, რომელთაც განსაკუთრებული ღვაწლი მიუძღვით სახელმწიფოს წინაშე და რომელთაც შრომის უნარი დაუკარგავთ.

რათა უზრუნველყოფილ იქნენ ის შრომის უნარდაკარგული პირნი, რომელნიც ცნობილ არიან თავიანთი დიდი დამსახურებით რევოლუციონური, საბჭოთა და პროფესიონალური მოღვაწეობაში, აგრეთვე მეცნიერებისა, ხელოვნებისა, ლიტერატურისა და ტექნიკის სფეროში, ან რომელთაც თავიანთ მოღვაწეობაში გამოიჩინეს განსაკუთრებული თავგანწირვა და ერთგულება სამსახურებრივი მოვალეობისადმი, სახალხო კომისართა საბჭო აღგენს:

1. დაწესებულ იქნეს გაძლიერებული პენსიები, რომელიც მიეცემა სოციალური უზრუნველყოფის სახალხო კომისარიატის მეშვეობით შემდეგ პირთ:

ა) ვისაც შრომის უნარი დაუკარგავს სრულიად ან ნაწილობრივ და ვისაც მიუძღვის დიდი დამსახურება რევოლუციონურ მოღვაწეობაში ან განსაკუთრებული ღვაწლი ტექნიკის დარგში, უკეთეს ასეთ მოღვაწეობას საერთო სახელმწიფოებრივი ხასიათი ჰქონდა;

ბ) ვისაც შრომის უნარი დაუკარგავს სრულიად ან ნაწილობრივ და ვისაც თავისი რევოლუციონური, საბჭოთა და პროფესიონალური მოღვაწეობით თვალსაჩინო სარგებლობა მოუტანია რესპუბლიკისათვის ან გამოუჩინა განსაკუთრებული თავგანწირვა და იშვიათი ერთგულება სამსახურებრივი მოვალეობისადმი;

გ) ვისაც შრომის უნარი დაუკარგავს სრულიად და ვისაც განსაკუთრებული დამსახურება აქვს მეცნიერებასა, ხელოვნებასა და ლიტერატურაში;

დ) პირველი მუხლის ა, ბ და გ პუნქტებში ჩამოთვლილ პირთა გარდაცვალების გამო პენსია უნდა დაენიშნოს მათი ოჯახის იმ არასრულწლოვან ან შრომის უნარ-დაკარგულ წევრს, რომელიც გარდაცვალებულის სიცოცხლის დროს მის ხარჯზე სცხოვროვდა.

2. დაწესდეს შემდეგი რაოდენობა გაძლიერებული პენსიებისა:

ა) 1-ლი მუხლის ა და ბ პუნქტებში აღნიშნულ პირთათვის—სამუშაო ხელფასის საშუალო სატარიფო განაკვეთიდან მაქსიმალურამდე;

ბ) 1-ლი მუხლის გ პუნქტში აღნიშნულ პირთათვის—არა უმეტეს საშუალო სატარიფო განაკვეთისა;

გ) პირველი მუხლის დ პუნქტში აღნიშნულ პირთათვის ორი მესამედი იმ გაძლიერებული პენსიისა, რომელსაც გარდაცვალებული სიცოცხლეში იღებდა ან უფლება ჰქონდა მიეღო.

3. ამა დადგენილებით გათვალისწინებული გაძლიერებული პენსიების გაცემის წესების შემოღებისთანავე, განათლების სახალხო კომისარიატი იმ წესის შესაცვლელად, რომელიც მიღებულია საქართველოს სოც. საბჭ. რესპუბლიკის

რევოლუციონური კომიტეტის მიერ 1921 წლის აგვისტოს 25 დღეებში შედგენილი მეცნიერების და ხელოვნების დარგში დამსახურებულ მოღვაწეთა სოციალური უზრუნველყოფის შესახებ, — დაუნიშნავს და მისცემს პენსიას ზემოხსენებულ დებულებაში აღნიშნულ ყველა პირს მხოლოდ იმ შემთხვევაში, უკეთეს მას შრომის უნარი ნაწილობრივ დაუკარგავს; ამასთანავე, უკეთეს ამ პირთ შრომის უნარი სრულიად დაუკარგავთ, ისინი გადაირიცხულ უნდა იქნენ სოციალური უზრუნველყოფის კომისარიატის უზრუნველობად, იმ პირობით კი, რომ შეუძლებელია შემცირებულ იქნეს იმ პენსიის რაოდენობა, რომელიც მათ განაძღვებინ სახალხო კომისარიატიდან ეძლეოდათ.

4. ის კრედიტები, რომელიც ზემოაღნიშნული საპირობებისთვის გახსნილი აქვს ყველა სხვა სახალხო კომისარიატსა და დაწესებულებას, გადაირიცხოს სოციალური უზრუნველყოფის სახალხო კომისარიატის გამგებლობაში და მისვე უზრუნველობას გადაეცეს ყველა ის პირი, ვინც დღეს გაძლიერებულ პენსიას იღებს.

5. გაეხსნას სოციალური უზრუნველყოფის სახალხო კომისარიატს—მისი აღრიცხვით კრედიტი ამა დადგენილებით გამოწვეული საპირობებისათვის.

6. მიენდოს სოციალური უზრუნველყოფის სახალხო კომისარიატს, ორი კვირის განმავლობაში დღიდან ამა დადგენილების გამოქვეყნებისა, გამოსცეს ინსტრუქცია ამ დადგენილების შეფარდების შესახებ.

საქართველოს სოც. საბჭ. რესპ. სახ. კომის. საბჭ.

თავმჯ. შ. ელიავა.

სოციალური უზრუნველყოფის სახალხო კომისარი ზომერაიკი.

საქართველოს სოც. საბჭ. რესპ. სახ. კომ. საბჭოს

მდივანი ალ. ხალარიძე

1923 წ. აგვისტოს 25.

ტფილისი—სასახლე.

გამოქვეყნებულია გაზ. „კომუნისტის“ მე-200 №-ში 1293 წ. სექტემბრის 1.

3.

დადგენილება № 106

დებულება პასუხსაგები შრომის ამხანაგობათა (არტელების) შესახებ.

რათა მოწესრიგებულ იქნეს საქონლისა, ფულადი თანხებისა და სხვა ფა-
ეულობის შენახვის საქმე და საამისო ოპერაციების წარმოება იმ საშუალებით,
შრომ ამ ოპერაციების აღსრულება გადაეცეს პასუხისმგებელ მომუშავეთ, რაც
უატერიალურად უზრუნველყოფს ოპერაციების სწორედ შესრულებას და ფას-
ლობის დაცვას, —სახალხო კომისართა საბჭო აღგენს:

დამტკიცებულ იქნას შემდეგი დებულება პასუხსაგები შრომის მათა შესახებ:

1. ამხანაგობას მიზნად აქვს ისეთი თანამდებობისა, სამუშაოს და მინდობილობის აღსრულება, რაც დაკავშირებულია საქონლისა, ფულადი თანხებისა, ფსიქოლოგიისა და სხვა ჭინების მიღებისა, შენახვისა, გაცემისა, გაგზავნა-გამოგზავნასა და დაცვისთან. ეს მინდობილობა და სამუშაო აღსრულებულ უნდა იქნეს მისი წევრების პირადი შრომით—მათი ერთმანეთის თავდებობით.

2. ამხანაგობა მოქმედობს იუსტიციის სახალხო კომისარიატის მიერ დამტკიცებული წესდების საფუძველზე.

3. დასამტკიცებლად წარსადგენი წესდება ამხანაგობის ხელმოწერით უნდა იქნეს ამხანაგობის დამფუძნებელთა მიერ რიცხვით არა ნაკლებ 30 ისა და შიგნაზენები უნდა იყოს:

ა) ამხანაგობის სახელწოდება, მიზანი და მოქმედების ადგილი, ამასთანავე აღნიშნულ უნდა იქნეს წევრთა უმცირესი რიცხვი;

ბ) წევრთა მიღების პირობა, მათი უფლება და მოვალეობა; აგრეთვე მათი ამხანაგობიდან გამოსვლისა და გამორიცხვის წესი;

გ) თუთ ამხანაგობისათვის საჭირო სამსახურის გასაწევად დაჭირავებული შრომის გამოყენების პირობა, წესი და ფარგალი;

დ) ამხანაგობის წევრთა პასუხისმგებლობის სიერცე ამხანაგობის ვალდებულებებისათვის, უკეთუ ეს სიერცე შეზღუდულია;

ე) ვადა და სხვა პირობა ამხანაგობიდან გასულ ან გამორიცხულ წევრთათვის იმ თანხების მიცემისა, რაც მათ ამხანაგობისაგან ეკუთვნის; აგრეთვე ვადა, რომლის განმავლობაშიაც აღნიშნული წევრნი განაგრძობენ პასუხისმგებლობას ამხანაგობის ვალდებულებათათვის;

ვ) ამხანაგობის თანხების შედგენისა, შენახვისა და დახარჯვის წესი;

ზ) საწევრო გამოსაღების შეტანის წესი და ამხანაგობის ზარალის დაფარვის წესი;

თ) ამხანაგობის საქმეთა მართვა-გამგეობის და რევიზიის წესი;

ი) ანგარიშების საერთო საფუძველი და

კ) ამხანაგობის საქმეთა ლიკვიდაციის წესი;

4. ამხანაგობის წევრად შეუძლიან იყოს ორივე სქესის პირთ, 18 წლისაზე არა ახალგაზრდა, რომელიც სასამართლოს წესით უფლება-შეზღუდული არ არის.

5. ამხანაგობას აქვს იურიდიული პიროვნების უფლებანი და, როგორც ასეთს შეუძლიან, — მომგდ კანონდებულებათა თანახმად, — შეიძინოს ჭინება, მიიღოს და დასდოს ხელშეკრულება, მიიღოს თავის თავზე ვალდებულება, იჩივლოს და პასუხი აგოს სასამართლოს წინაშე. ამხანაგობას უფლება აქვს შეერთებისა როგორც კავშირის მოწყობის სახით ისე გაერთიანებით.

6. ამხანაგობის სახსარი შესდგება წევრთა გამოსაღებისაგან (ფულად და სავნობრივ) და სხვა შემოსავლისაგან და შეიცავს: ა) ძირითად თანხას, ბ) სათადარიგო თანხას და გ) სატრიბუნებელ თანხას. ძირითადი თანხა ინახება სახალხო ბანკში და დაიხარჯება მხოლოდ პრეტენზიების დასაკმაყოფილებლად; უკეთუ შეპირდება იგი, შეესებულ უნდა იქნეს.

საქართველოს
წიგნების
კავშირის
წევრთა
კავშირი

7. საწევრო გამოსაღები ამხანაგობის ყველა წევრისათვის თანაბრად იყოს.

8. ამხანაგობა ნაკისრი ვალდებულებებისათვის, მისთვის ჩამარებული ქონების ხელუხლებლობისა და შენახვისათვის და მისი წევრების მიერ სამსახურის წესიერი აღსრულებისა და, საერთოდ, მათი მოქმედებით მოყვებულ ზარალისათვის პასუხს აგებს მხოლოდ თავისი ქონებით და აგრეთვე ყველა მის წევრთა ერთმანეთის თავდებობით იმ ფარგლებში, რაც ვათვალისწინებულია წესდებით, თანახმად ამ დებულების მე-3-ე მუხ. „დ“ პუნქტისა.

შენიშვნა. ერთმანეთის თავდებობით პასუხისმგებლობა წევრთა შორის თანაბრად განაწილდება.

9. ამხანაგობაში შესული პასუხს აგებს აგრეთვე ამხანაგობის იმ ვალდებულებისათვისაც, რაც მის წევრად შესვლამდე წარმოიშვა.

10. არ შეიძლება ამხანაგობის ქონება მოხმარებულ იქნეს მისი წევრის პირადი ვალდებულების გადასახდელის დასაკმაყოფილებლად.

11. ამხანაგობის წევრის პროფესიონალური პირადი შრომის დაქირავებული შრომით შეცვლა არ შეიძლება.

12. ამხანაგობას უფლება ეძლევა მიიღოს თავის თავზე პასუხისმგებლობა ცალკე მომუშავეისა, მომუშავეთა ჯგუფისა და თავისი წევრების შრომისათვის იმ დაწესებულებისა ან საწარმოს ადმინისტრაციასთან დადებული განსაკუთრებული ხელშეკრულებით, რომელსაც ეს მომუშავენი ემსახურებიან.

13. ამხანაგობის წევრს შრომისა ან სხვა სამსახურისათვის სასყიდელი და აგრეთვე სავარანტო ვასამრჯელო თვით ამხანაგობას ეძლევა ამხანაგობის გამგეობის და ნასამსახურევი საწარმოს და დაწესებულების შორის დადებული ხელშეკრულების თანახმად.

14. ამხანაგობა მოსპობს თავის მოქმედებას: ა) ამხანაგობის მოქმედების ვადის გასვლისას, უკეთეს ეს ვადა წესდებით ვათვალისწინებულია; ბ) წევრთა საზოგადო კრებისა ან რწმუნებულთა კრების დადგენილებით; გ) როდესაც მის წევრთა რიცხვი წესდებით განსაზღვრულ რიცხვზე ნაკლები იქნება; დ) სასამართლო ხელისუფლების განაჩენით, როდესაც ამხანაგობის მოქმედება ცნობილ იქნება, როგორც კანონის საწინააღმდეგო ან როგორც სახელმწიფო ინტერესებისათვის მავნებელი.

15. დავეალოს იუსტიციის სახალხო კომისარიატს—შრომის სახალხო კომისარიატთან ერთად—გასაცეს ინსტრუქცია ამა დადგენილების განსავითარებლად.

საქართველოს სოც. საბჭ. რესპ. სახ. კომის. საბჭ.

თავმჯდ. მოადგ. ა. გიგეშკორი.

იუსტიციის სახალხო კომისარი ი. ვარძიელი.

საქართველოს სოც. საბჭ. რესპ. სახ. კომის. საბჭოს

მდივანი ალ. ხალაჩიძე.

1923 წ. აგვისტოს 25.

ტფილისი—სასახლე.

გამოქვეყნებულია გაზეთ „კომუნისტის“ მე-202 №-ში 1923 წ. სექტემბრის 4.

4.

დადგენილება № 107

წითელი არმიისათვის წყალზე და ელექტრონზე საშეღავათო ტარიფის დაწესების შესახებ.

საქართველოს სოც. საბჭ. რესპ. სახალხო კომისართა საბჭოს, მიაჩნია რა საჭიროდ შეღავათიანი ფასის დაწესება წითელი არმიისათვის კომუნალური სამსახურის გაწვევის საფასურად, აღდგენს:

1. დაწესებულა იქნეს წითელი არმიის ყველა ნაწილისათვის და აგრეთვე წითელ არმიაში მოსამსახურეთათვის შეღავათიანი ტარიფი წყალზე და ელექტრონზე და იგი აღირიცხებოდეს: თვითულ ვედრო წყალზე $\frac{1}{6}$ საჩერეონო კაპეიკისა, ხოლო ელექტრონის ენერჯის თვითულ კალორატ-საათზე 20 საჩერეონო კაპეიკი.

2. მოქმედება ამა დადგენილებისა გავრცელებულ იქნეს მთლად საქართველოს სოც. საბჭ. რესპუბლიკის ტერიტორიაზე.

საქ. სოც. საბჭ. რესპ. სახ. კომ. საბჭოს

თავმჯ. შ. ელიავა.

საქ. სოც. საბჭ. რესპ. სახ. კომის. საბჭოს მდივანი ალ. ხალარაძე.

1923 წ. სექტემბრის 6.

ტფილისი—სასახლე.

გამოქვეყნებულია ვახ. „კომუნისტის“ მე-214 №-ში 1923 წ. სექტემბრის 18.

5.

დადგენილება № 108

მოწმეთა და ექსპერტთა გამოუცხადებლობისა და მათ მიერ მოკვლევისა და გამოძიების ორგანოებისა და სასამართლოსათვის ჩვენების მიცემაზე უარის განცხადების შედეგის შესახებ.

საქართველოს სოც. საბჭ. რესპუბლიკის რევოლუციონური კომიტეტის მიერ 1921 წ. დეკემბრის 31 თარიღითა და 125 №-ით გამოცემული დადგენილების იმ ნაწილის გასაუქმებლად, რომელიც შეეხება მოწმეთა გამოუცხადებლობას, — საქართველოს სოც. საბჭ. რესპუბლიკის სახალხო კომისართა საბჭო აღდგენს:

I.

1. მას, ვინც არ გამოცხადდება და არც პატივსადებ მიზეზს წარადგენს ამ გამოუცხადებლობისას, ან ჩვენების მიცემაზე უარს ეტყვის მოკვლევის ორ-

განოს, გამომძიებელს ან სასამართლოს, დაისჯება ჯარიმით 1-დან 50 ლამდე, ნეკო მანეთამდე, ხოლო თუ ჯარიმის გადახდას თავს აარიდებს—იძულებითი მუშაობით 3 თვემდე.

2. 1-ლ მუხლში აღნიშნული საქმეები იმ შემთხვევაში, რომელიც გათვალისწინებულია სისხლის სამართლის საპროცესო კოდექსის 59 და 61 მუხლების 1-ლ ნახევარში (გამოუცხადებლობა ან ჩვენებაზე უარის თქმა მოკვლევის ორგანოსა და გამომძიებელთან) განხილულ უნდა იქნეს სახალხო სასამართლოს მიერ გამწესრიგებულ სხდომაში, ხოლო იმავე მუხლების მეორე ნახევარში (გამოუცხადებლობა ან ჩვენებაზე უარის თქმა სასამართლოში) აღნიშნულ შემთხვევებისათვის ჯარიმას დაადებს იმ საქმის განმზილველი სასამართლო, რომლისათვისაც დაჯარიმებული მოწმეთ იყო დაბარებული.

შენიშვნა. ესევე და იმავე წესით აგებენ პასუხს არა-პატივსაცემი მიზეზით გამოუცხადებლობისა და დასკვნის მიცემაზე უარისათვის ექსპერტი და თარჯიმანი.

II

სამოქალაქო საპროცესო კოდექსის შემოღებამდე მიღებულ იქნეს შემდეგი წესი სამოქალაქო საქმეების გამო მოწმის გამოუცხადებლობისათვის ჯარიმის დადებისა.

3. უკეთუ სასამართლოს მიერ დაბარებული მოწმე, ექსპერტი ან მკოდნე პირი არ გამოცხადდება ისეთი მიზეზით, რომელსაც სასამართლო არაპატივსაცემად სცნობს, მას სასამართლოს დადგენილებით უნდა დაედოს ჯარიმა ფულად 1-დან 10 საჩერვონეცო მანეთამდე მისი ქონებრივი მდგომარეობის მიხედვით; უკეთუ მეორეთაც არ გამოცხადდება, იგი უნდა იძულებით იქნეს მოყვანილი და დაედოს ორკეცი ჯარიმა.

4. უკეთუ მოწმე, ექსპერტი ან მკოდნე პირი უარს იტყვის ჩვენების ან დასკვნის მიცემაზე ისეთი მიზეზით, რომელსაც სასამართლო არაპატივსაცემად სცნობს, უარის მთქმელს უნდა დაედოს ჯარიმა 10-დან 50 საჩერვონეცო მანეთამდე.

III

ამა დადგენილების 1 და 2 კარის წესით გადახდევინებული ფული შეტანილ უნდა იქნეს მახლობელ სახაზინდაროში ხაზინის შემოსავალში ჩასარიცხად.

საქ. სოც. საბჭ. რესპუბ. სახ. კომ. საბჭოს თავმჯდომარე **შ. ელიავა**

საქ. სოც. საბჭ. რეს. სახ. კომის. საბჭოს მდივანი **აღ. ხალარაძე**.

1923 წ. სექტემბრის 2.

ტფილისი—სასახლე.

გამოქვეყნებულია გაზ. „კომუნისტის“ მე-234 №-ში 1923 წ. ოქტომბრის 12.

6.

დადგენილება № 109

უმაღლესი კვალიფიკაციის მომუშავეთათვის სპეციალური და პერსონალური განაკვეთის დასაწესებლად კომისიის დაარსების შესახებ.

1. იმ მიზნით, რათა მოწესრიგებულ და შეთანხმებულ იქნეს როგორც სახელმწიფო ბიუჯეტზე, ისე სამეურნეო ანგარიშზე მყოფ უწყებებში საკითხი უმაღლესი კვალიფიკაციის მომუშავეთა სპეციალური და პერსონალური განაკვეთის შესახებ, დაარსდეს საქართველოს სოც. საბჭ. რესპ. შრომის სახალხო კომისარიატთან საქართველოს სოც. საბჭ. რესპ. ყველა უწყებისათვის სპეციალური და პერსონალური განაკვეთის შემთანხმებელი განსაკუთრებული კომისია — შრომის სახალხო კომისარიატის, ფინანსთა სახალხო კომისარიატის რწმუნებულის სამმართველოს, საქ. პროფ. კავშირთა საბჭოს, დაინტერესებულ უწყებისა და სათანადო კავშირის წარმომადგენლების შედგენილობით და შრომის სახალხო კომისარიატის წარმომადგენლის თავმჯდომარეობით.

2. ხსენებული კომისიის კომპეტენციაში შედის: ა) დაწესებულ სახელმწიფო მაქსიმუმის ფარგლებში საქართველოს სოც. საბჭ. რესპ. ყველა უწყებისათვის სპეციალური და პერსონალური განაკვეთის შეთანხმება, ბ) სახელმწიფო მაქსიმუმზე ზევით სპეციალური და პერსონალური განაკვეთის დაწესების გამო წინასწარი დასკვნა, გ) სახ. კომ. საბჭოში დასამტკიცებლად წარმოდგენა როგორც მაქსიმუმის ფარგლებში, ისე მაქსიმუმის ზევით დაწესებული და შეთანხმებული სპეციალური და პერსონალური განაკვეთისა.

3. საქართველოს სოც. საბჭ. რესპ. ყველა უწყებას დაევალება დაწესებული სპეციალური და პერსონალური განაკვეთი შეუთანხმოს აღნიშნულ კომისიას, ამასთანავე დაწესებული განაკვეთი ძალაში შედის და მისი მიხედვით ანგარიში გასწორებულ უნდა იქნეს საქართველოს სოც. საბჭ. რესპ. შრომის სახალხო კომისარიატის მიერ კომისიის დადგენილების დამტკიცების შემდეგ.

საქ. სოც. საბჭ. რესპ. სახ. კომ. საბჭ. თავმჯ. შ. ელიავა.

საქართ. სოც. საბჭ. რესპ. შრომის სახ. კომისარი ლ. დუმბაძე.

საქ. სოც. საბჭ. რესპ. სახ. კომის. საბჭოს მდივანი ალ. სალარიძე.

1923 წ. ოქტომბრის 2.

ტფილისი — სასახლე.

გამოკვეყნებულია გაზ. „კომუნისტის“ მე-227. №-ში 1923 წ. ოქტომბრის 4.

7.

დადგენილება № 110

საქართველოს სოც. საბჭ. რესპუბლიკის შინაგან საქმეთა სახალხო კომისარიატის საპატიმრო ადგილების სამმართველოსთან არსებული პენიტენციალური საბჭოს დებულების დამტკიცების შესახებ.

საქართველოს სოც. საბჭოთა რესპუბლიკის სახალხო კომისართა საბჭო ა დ გ ე ნ ს:

1. ყველა საპატიმრო ადგილის შინაგან საქმეთა სახალხო კომისარიატის გამგებლობაში გადაცემის შესახებ 1923 წ. მარტის 10-ის თარიღითა და 85 №-ით გამოცემული დადგენილების მე-4 მუხლის განსავითარებლად დამტკიცებულ იქნეს ამასთანავე დართული დებულება საქართველოს სოც. საბჭ. რესპუბლიკის შინაგან საქმეთა სახალხო კომისარიატის საპატიმრო ადგილების სამმართველოსთან არსებული პენიტენციალური საბჭოსი.

2. 1923 წლის მარტის 10 თარიღისა და 85 №-ით დადგენილების მე-4-ე მუხლი შეიცვალოს შემდეგნაირად:

„დასჯის პოლიტიკის საერთო პრინციპიალური საკითხების შესამუშავებლად პენიტენციალურ და დანაშაულობასთან საბრძოლველ ღონისძიებათა განსაზღვრის მიზნით და ყველა იმ მოსაზრების განსახილველად, რომელიც შეეხება პატიმართა ყოფა-ცხოვრების პირობების გაუმჯობესებასა და თავისუფლების აღკვეთის ადგილების ახალ საფუძველზე გარდაქმნას, შინაგან საქმ. სახ. კომისარიატის საპატიმრო ადგილების სამმართველოსთან მოეწყოს პენიტენციალური საბჭო“.

3. მე-4 მუხლის შინაშენა გაუქმებულ იქნეს.

საქართველოს სოც. საბჭ. რესპ. სახ. კომის. საბჭ.

თავმჯდომარე შ. ელიავა.

საქართ. სოც. საბჭ. რესპ. სახ. კომ. საბჭოს

მდივანი ალ. ხალაჩიძე.

1923 წ. ოქტომბრის 6.

ტფილისი—სასახლე.

გამოქვეყნებულია გაზ. „კომუნისტის“ მე-231 №-ში 1923 წ. ოქტომბრის 9.

8.

დეგულება

საქართველოს სოც. საბჭ. რესპ. შინაგან საქმეთა სახალხო კომისარიატის საპატიმრო ადგილების სამმართველოსთან არსებული პენიტენციალური საბჭოსი.

1. შინაგან საქმეთა სახალხო კომისარიატის საპატიმრო ადგილების სამმართველოსთან არსდება პენიტენციალური საბჭო, რომელიც შესდგება შემდეგ

დაწესებულებათა წარმომადგენლებისაგან: შინაგან საქმეთა სახალხო კომისარიატისა —საპატიმრო ადგილების სამმართველოს უფროსი—იუსტიციის სახალხო კომისარიატისა, ჯანმრთელობის სახალხო კომისარიატისა, განათლების სახალხო კომისარიატისა, საპროკურორო ზედამხედველობისა და სხვა პირებისაგან, შინაგან საქმეთა სახალხო კომისარის მოწვევით. პენიტენციალური საბჭოს თავმჯდომარეს დაპნიშნავს შინაგან საქმეთა სახალხო კომისარი.

2. საბჭოს სხდომაზე შესაძლებელია მიწვეულ იქნენ, თავმჯდომარის შეხედულებისამებრ, სათათბიროდ ან და ახსნა-განმარტებისათვის, გარეშე პირნიც, რომელთაც შეუძლიანთ საქმის თვისებისა და ხასიათის დაგვარად, სასარგებლო ცნობები მიაწოდონ საბჭოს.

3. პენიტენციალური საბჭოს საქმისწარმოება დაევალება საპატიმრო ადგილების სამმართველოს ერთ-ერთ თანამშრომელ საბჭოს თავმჯდომარის დანიშნით.

4. პენიტენციალურ საბჭოს არ აქვს აღმასრულებელი ხელისუფლება.

5. პენიტენციალურ საბჭოს მოიწვევს თავმჯდომარე საქიროებისა და საქმეების დაგროვების მიხედვით.

6. საბჭოს მიერ გამოტანილი დასკვნა იწერება ჟურნალში, რომელსაც ხელს აწერენ საბჭოს თავმჯდომარე და წევრები. ჟურნალი იგზავნება საპატიმრო ადგილების სამმართველოში. მას უნდა დაერთოს იმ წევრთა ცალკე აზრიც, რომელნიც არ დაეთანხმებიან საერთო დასკვნას.

7. პენიტენციალური საბჭოს ჟურნალი საპატიმრო ადგილების სამმართველოს უფროსის მიერ უნდა წარედგინოს შინაგან საქმეთა სახალხო კომისარს გადასაწყვეტად.

8. პენიტენციალურ საბჭოში განხილული თვითველი საქმის შემდგომ წარმართვის შესახებ საპატიმრო ადგილების სამმართველოს უფროსი აცნობებს საბჭოს უახლოეს სხდომაზედ.

9. როცა შინაგან საქმეთა სახალხო კომისარი წარადგენს უმაღლეს ორგანოში გადასაწყვეტად იმ საქმეს, რომელიც წინასწარ განხილულ იყო პენიტენციალურ საბჭოში, საბჭოს მოსაზრება და დასკვნა აღნიშნულ უნდა იქნეს შინაგან საქმეთა სახ. კომისარის მიერ წარდგენილ წერილობითი განმარტებაში.

საქართველოს სოც. საბჭ. რესპ. სახ. კომის. საბჭოს
თავმჯდომარე შ. ელიავა.

საქართველოს სოც. საბჭ. რესპ. სახ. კომ. საბჭოს მდივანი ალ. ხალაჩიძე.

1923 წ. ოქტომბრის 6.

ტფილისი—სასახლე.

გამოკვეყნებულია გაზ. „კომუნისტის“ მე-231 №-ში 1923 წ. ოქტომბრის 9-

9.

დადგენილება № 111

შავი ქვის (მარგანცის) მრეწველობის შესახებ.

სახალხო კომისართა საბჭო ადგენს:

1. გაუქმებულ იქნეს სახალხო კომისართა საბჭოს მიერ 1922 წლის ივლისის 22-ს დამტკიცებული ცალკე დებულება კიათურის შავი ქვის (მარგანცის) საბურღების ექსპლოატაციის შემდგომი პირობების შესახებ.

დაევალოს სახალხო მეურნეობის უმაღლეს საბჭოს ორი კვირის განმავლობაში შეიმუშავოს და წარუდგინოს განსაზღვრულად და დასამტკიცებლად სახალხო კომისართა საბჭოს ახალი პროექტი კიათურის კაეშორის (მარგანცის) მიწის ნაკვეთების საექსპლოატაციო მუშაობის პირობებისა.

საქ. სოც. საბჭ. რესპ. სახ. კომ. საბჭოს თავმჯ. შ. ელიავა.

სახ. კომის. საბჭოს მდივანი ალ. ხალარიძე.

1923 წ. ოქტომბრის 17.

ტფილისი—სასახლე.

გამოქვეყნებულია გაზ. „კომუნისტის“ მე-239 №-ში 1923 წ. ოქტომბრის 18.

10.

დადგენილება № 112

ტყავის ქარხნის უზრუნველყოფის შესახებ საჭირო ნედლეულობით.

საქართველოს სოც. საბჭ. რესპუბლ. სახალხო კომისართა საბჭო ადგენს:

1. სახელმწიფოს ტყავის ქარხნის უზრუნველსაყოფელად საჭირო ნედლეულობით აკრძალულ იქნეს გამოუქნელი ტყავის შესყიდვა საქართველოს სოც. საბჭ. რესპუბლიკის ფარგლებში საქართველოს სოც. საბჭ. რესპ. სახალხო მეურნეობის უმაღლესი საბჭოს პრეზიდიუმის ნებადართველად.

2. გამოუქნელი ტყავის ფასის ხელოვნურად გადიდებასთან საბრძოლველად უფლება მიეცეს სახალხო მეურნეობის უმაღლეს საბჭოს დააწესოს ზოლმე გამოუქნელი ტყავეულობისათვის მაქსიმალური ფასები და აგრეთვე უფლება მიეცეს ამ ტყავეულობის უპირატესად შესყიდვისა სახელმწიფო ტყავის ქარხნების საჭიროებისათვის ნაღდი ანგარიშით.

საქ. სოც. საბჭ. რესპ. სახ. კომ. საბჭოს თავმჯ. შ. ელიავა.

სახ. კომის. საბჭოს მდივანი ალ. ხალარიძე.

1923 წ. ოქტომბრის 23.

ტფილისი—სასახლე.

გამოქვეყნებულია გაზ. „კომუნისტის“ მე-246 №-ში 1923 წ. ოქტომბრის 25.

II.

დადგენილება № 113

ნადირობის შესახებ საქართველოს სოც. საბჭ. რესპუბლიკის სახალხო კომისართა საბჭოს მიერ 1922 წლის 28 ივნისის თარიღითა და მე-10 №-ით გამოცემული დეკრეტის მე-8 მუხლის შეცვლისა და დამატების შესახებ.

სახალხო კომისართა საბჭო ადგენს:

ნადირობის შესახებ 1922 წლის ივნისის 28 თარიღითა და მე-10 №-ით გამოცემული დეკრეტის მე-8 მუხლი შეიცვალოს შემდეგნაირად:

8. მონადირეთა კავშირის საწევრო ბილეთით მის ჰატრონს უფლება ეძლევა:

- ა) იქონიოს, ატაროს და სანადიროთ იხმაროს ყველა სახისა და ყალიბის სანადირო იარაღი, მკრეღი იარაღი, სანადირო მასალა, ხელსაწყო, გაწყობილება და მფრინველ-ნადირის საჭერი იარაღი იმ რაოდენობისა, რაც საჭირო იქნება პირადი გამოყენებისათვის.
- ბ) ინადიროს ყველგან რესპუბლიკის ფარგლებში, გარდა დასახლებული ადგილებისა, საკარმიდაშო ნაკვეთებისა, ალკეთილ ტყისა, და ყველა სხვა იმ ადგილისა, სადაც ნადირობა მოწესრიგებულ იქნება მიწადმოქმედების სახალხო კომისარიატის მიერ გამოცემული განსაკუთრებული წესებით.

8.-ა—აკრძალულია ხმარება სამხედრო ყალიბის ვაზნებისა და სამხაზიანი თოფისა, რანაირადაც შეცვლილი და ნადირობისთვის მოგვარებული უნდა იყოს ერთი და მეორეც.

8.-ბ—შეიძლება შენახვა, ტარება და სანადიროდ მოხმარება დაღარული თოფისა, რომლის ნიმუშიც აღნიშნულია სანადირო პრეისკურანტში, გარდა გერმანიისა, ავსტრიისა, რუმინისა და იაპონიის სისტემის საკუთიანი თოფისა, აგრეთვე ნებადართულია ყველა სისტემის რევოლვერის შენახვა, ტარება და მოხმარება ნადირობის დროს თავის დასაცველად, ხოლო ყოველ ცალკე შემთხვევაში აღებულ უნდა იქნეს სათანადო დაწესებულების ნებართვა.

საქ. სოც. საბჭ. რესპ. სახ. კომ. საბჭოს თავმჯ. შ. ელიავა.

საქ. სოც. საბჭ. რესპ. სახ. კომის. საბჭოს მდივანი ალ. სალარიძე.

1923 წ. ოქტომბრის 27.

ტფილისი—სასახლე.

გამოქვეყნებულია გაზ. „კომუნისტის“ მე-251 №-ში 1923 წ. ოქტომბრის 31.

12.

დადგენილება № 114

სამუზეუმო საქმის რეორგანიზაციის შესახებ.

საქართველოს სოც. საბჭ. რესპუბლიკის სახალხო კომისართა საბჭო ადგენს:

1. ქ. ტფილისში არსებული სამუზეუმო ფონდებისა, ეკლესიებისათვის ჩამორთმეული სათანადო კოლექციებისა და რუსეთიდან რეევაკუაციის წესით ჩამოტანილი სამუზეუმო ღირებულებათაგან დაარსდეს ქ. ტფილისში:

ა) საქართველოს საბუნებისმეტყველო მუზეუმი.

ბ) საქართველოს საისტორიო-საეთნოგრაფიო მუზეუმი.

2. საბუნებისმეტყველო მუზეუმი გამოყოფილ იქნეს საქართველოს ახლანდელ მუზეუმიდან.

3. აღნიშნული მუზეუმი სახალხო კომისარიატის მიერ შეეცემა იქნეს ქ. ტფილისში არსებული სხვა საცავებიდან დაინტერესებულ უწყებებთან შეთანხმებით.

4. საქართველოს საისტორიო-საეთნოგრაფიო მუზეუმს საფუძვლად დაედოს ახლანდელი ქართული საისტორიო-საეთნოგრაფიო მუზეუმი.

5. აღნიშნული მუზეუმი შეეცემა იქნეს საქართველოს მუზეუმიდან გამოყოფილი საისტორიო-საარქეოლოგიო და საეთნოგრაფიო განყოფილების კოლექციებით და აგრეთვე იმ კოლექციებით, რომელიც ინახება განათლების სახალხო კომისარიატის გამგებლობაში მყოფ სათანადო საცავებში.

6. განათლების სახალხო კომისარიატის მიერ შემუშავებულ და სათანადო წესით წარდგენილი იქნეს დასამტკიცებლად საქართველოს საბუნებისმეტყველო და საისტორიო-საეთნოგრაფიო მუზეუმების დებულება და შტატი.

7. დადგენილება ესე ძალაში შედის დღიდან მისი გამოქვეყნებისა.

საქ. სოც. საბჭ. რესპ. სახ. კომ. საბჭოს თავმჯ.

მოადგილე ა. გეგეჭორი.

სახ. კომის. საბჭოს მდივანი ალ. ხალაჩიძე.

1923 წ. ნოემბრის 12.

ტფილისი — სასახლე.

გამოქვეყნებულია გაზ. „კომუნისტის“ მე-261 №-ში 1923 წ. ნოემბრის 13.

13.

დადგენილება № 115

საეკლესიო განძეულობის გამოყენების წესის შესახებ.

საქართველოს სოც. საბჭ. რესპუბლიკის სახ. კომისართა საბჭო ადგენს:

1. დახურული ეკლესიების მთელი საეკლესიო ქონება არის ადგილობრივი აღმასრულებელი კომიტეტების გამგებლობაში.

2. ამ ქონების ის საეკლესიო განძეულობა, რომელსაც ისტორიული მნიშვნელობა აქვს, დაცული უნდა იქნეს სახალხო განათლების სამეზუეურო დაწესებულებათათვის გადასაცემად (სიძველეთა და ხელოვნების ძეგლთა დაცვის კომიტეტის მიერ 1923 წლის აპრილის 17-ს თარიღითა 232 ნომრით გამოცემული ინსტრუქცია).

3. დანარჩენი საეკლესიო განძეული (ოქრო, ვერცხლი, ძვირფასი ქვები), რომელსაც მეორე მუხლში აღნიშნული მნიშვნელობა არა აქვს, შეიძლება გამოყენებული იქნეს ადგილობრივი აღმასრულებელი კომიტეტების მიერ თვითეულ შემთხვევაში საქ. სოც. საბჭ. რესპუბლიკის სახალხო კომისართა საბჭოს ნებართვით საკულტურო-საგანმანათლებლო მიზნებისათვის, აგრეთვე ადგილობრივი საშუალო საპიროებისათვის, უმთავრესად კი ადგილობრივი გლეხობის საპიროებისათვის.

4. ყველა სხვა საეკლესიო ქონებას, რაც საპიროა ღვთის მსახურებისათვის შეინახავენ აღმასრულებელი კომიტეტები და ეს ქონება შეიძლება გადაეცეს ადგილობრივ მცხოვრებთ—რელიგიური საზოგადოების სახით იმ წესის თანახმად, რაც განსაზღვრულია იუსტიციის და შინაგან საქმეთა სახალხო კომისარიატის მიერ რელიგიურ საზოგადოებათა შესახებ გამოცემულ ინსტრუქციაში (გაზ. „კომუნისტი“ № 222, 1923 წლ. სექტემბრის 23).

საქ. სოც. საბჭ. რესპ. სახ. კომ. საბჭ. თავმჯდ. მოადგილე ა. გეგეჭკორი.
სახ. კომის. საბჭოს მდივანი ად. ხალაჩიძე.

1923 წ. ნოემბრის 23.

ტელისი—სასახლე.

გამოქვეყნებულია გაზ. „კომუნისტი“ მე-272 №-ში 1923 წ. ნოემბრის 25.

14.

დადგენილება № 116

სახელმწიფო საკოოპერაციო და კერძო საწარმოთა ანგარიშგების შესახებ.

საქართველოს სოც. საბ. რესპუბლიკის სახალხო კომისართა საბჭო ადგენს:

1. ყველა სამრეწველო დაწესებულება, სახელმწიფო, საკოოპერაციო და კერძო, რომელსაც მექანიკური მამოძრავებელი აქვს ან და რომელსაც, თუ ასეთი მამოძრავებელი არა აქვს, ყავს დაქირავებული მუშა ან არტელის წევრი არა ნაკლებ ათისა, მოვალეა სტატისტიკურ ცენტრალურ სამმართველოს და სახალხო მეურნეობის უმაღლეს საბჭოს და მის ორგანოებს წარუდგინოს ხოლმე საანგარიშო ცნობები დაწესებული პროგრამით და თანახმად ხსენებულ დაწესებულებათა ცენტრალური ორგანოების მიერ გამოცემული ინსტრუქციებისა.

შენიშვნა 1. დაწესებული ცენზის დამოუკიდებლად, აღნიშნული ანგარიშგება სავალდებულოა ყველა იმ დაწესებულებებისათვის, რომელსაც უნდა გაეწიოს სააქციო ზედამხედველობა, რამდენი მუშაც უნდა ჰყავდეს.

შენიშვნა 2. სამთვლიან წისქვილზე ნაკლებ თვლიანი წისქვილისათვის ანგარიშგება სავალდებულო არ არის.

2. ქ. ტფილისის ტერიტორიაზე მყოფ სამრეწველო დაწესებულებამ აღნიშნული ცნობები უნდა წარუდგინოს პირდაპირ სტატისტიკურ ცენტრალურ-სამმართველოს და სახალხო მეურნეობის უმაღლესი საბჭოს სტატისტიკურ-საეკონომიო ჯგუფანყოფილებას, ხოლო რესპუბლიკის დანარჩენ ქალაქებში კი — მასხრო სსსტატისტიკო ბიუროს.

3. ყველა სახელმწიფო ორგანომ, რომელსაც კი დასჭირდება სტატისტიკური ცნობები სამრეწველო დაწესებულების შესახებ, ამისათვის უნდა მიმართოს არა პირდაპირ ამა დაწესებულებას, არამედ სტატისტიკური ცენტრალურ სამმართველოს ან სახალხო მეურნეობის უმაღლეს საბჭოს.

4. სამრეწველო დაწესებულების მფლობელს და გამგეს დაევალება აწარმოოს დაწესებულების მუშაობის ანგარიში იმ პროგრამით, რაც შემუშავებულია სტატისტიკურ ცენტრალურ სამმართველოს მიერ სახალხო მეურნეობის უმაღლეს საბჭოსთან შეთანხმებით.

5. ამა დადგენილებაში აღნიშნულ ანგარიშთა და ცნობათა წარუდგენლობისათვის დამნაშავე თანამდებობის პირი პასუხს აგებს დისციპლინარული წესით ან მიიქცემა პასუხისგებაში საქართველოს სოც. საბჭ. რესპუბლიკის სისხლის სამართლის 232 მუხლის თანახმად. ხოლო კერძო პირი პასუხს აგებს აღმინისტრაციულ წესისამებრ ჯარიმის გადახდით სახალხო მეურნეობის უმაღლესი საბჭოს პრეზიდიუმის განკარგულების თანახმად 10 ჩერვონცამდე. უკეთუ კერძო პირი დაკისრებულ ჯარიმას არ გადაიხდის, პასუხისგებაში აქნება მიცემული სისხლის სამართლის კოდექსის 234 მუხ. თანახმად.

6. დადგენილება ესე ძალაში შედის დღიდან მისი გამოქვეყნებისა.

საქ. სოც. საბჭ. რესპ. სახ. კომ. საბჭოს თავმჯდ. შ. ელიავა.

სახ. კომ. საბჭოს მდივანი აღ. ხალარიძე.

1923 წ. დეკემბრის 21.

ტფილისი — სასახლე.

15.

დადგენილება № 117

სასურსათო სახალხო კომისარიატის გაუქმების შესახებ.

საქართველოს სოც. საბჭ. რესპუბლიკის სახალხო კომისართა საბჭო აღდგენს:

1. საქ. სოც. საბჭ. რესპუბლიკის სასურსათო სახალხო კომისარიატი გაუქმებულ იქნეს.

2. სასურსათო სახალხო კომისარიატის ლიკვიდაცია დაევალოს განსაკუთრებულ კომისიას. ლიკვიდაცია დამთავრებულ იქნეს ორი კვირის ვადაში დღიდან ამა დადგენილების გამოქვეყნებისა.

საქართველოს სოც. საბჭ. რესპ. სახ. კომ. საბჭოს თავმჯდომარე შ. ელიავა.

სახ. კომ. საბჭოს მდივანი აღ. ხალარიძე.

1923 წ. დეკემბრის 24.

ტფილისი — სასახლე.

გამოქვეყნებულია გაზ. „კომუნისტის“ მე-297 №-ში 1923 წ. დეკემბრის 25.

საქართველოს საბჭოთა ცენტრალური აღმასრულებელი კომიტეტის

დეკრეტთა, დადგენილებათა და დებულებათა ქრონოლოგიური სარჩევი

(1923 წ. 1 ივლისიდან—31 დეკემბრამდე).

ქრებულის
რომელ
გვერდზეა
კანონი და-
ბეჭდილი

ს ა თ ა უ რ ი

მანრიგზე

1. დადგენილება № 45. სახელმწიფო ღერბიანი ბეჭდის ხმარები-
სათვის სრულიად საქართველოს საბჭოთა ცენტრალური აღმა-
სრულებელი კომიტეტის მიერ 1923 წ. აპრილის 10 თარიღით
და 35 ნომრით გამოცემული დადგენილების მე-2 მუხლის შე-
ცვლის შესახებ. 5
2. დადგენილება № 46. 1901 წ. დაბადებულ მოქალაქეთა ჯარში
გაწვევის თაობაზე 1923 წ. აპრილის 10 თარიღით და № 36
გამოცემული დადგენილების მე-5 მუხლის გაუქმების შესახებ. . . . . 5 - 6
3. დადგენილება № 47. ს. ს. რესპუბლიკის მოსახლეობისათა-
ვის საექიმო დახმარების საქმის სწორ ნიადაგზე დაყენებისა და
შინაურ აქიმობის მოსპობის შესახებ. . . . . 6 - 7
4. დადგენილება № 48. ყვავილის სავალდებულო აცრის შესახებ. 7
5. დეკრეტი. ისეთ საზოგადოებათა და კავშირთა დამტკიცებისა,
რეგისტრაციისა და ზედამხედველობის წესის შესახებ, რომე-
ლნიც მოგების გამორჩენას არ მისდევენ. . . . . 8 - 9
6. დეკრეტი. სხვა და სხვა კავშირთა და შენაერთთა ყრილობე-
ბის და სრულიად საქართველოს მასშტაბით თათბირების მო-
წვევის შესახებ. 10-11
7. დადგენილება № 49. ბორჯომის აღმასრულებელი კომიტეტის გო-
რის რაიონის აღმასრულებელ კომიტეტად გამოცხადების შესახებ. 11
8. დადგენილება № 50. სრულიად საქართველოს სასოფლო-სამე-
ურნეო აღწერის შესახებ. 11-12
9. დადგენილება № 51. ს. ს. რ. სამოქალაქო კოდექსის სამო-
ქმედოდ შემოღების შესახებ. 13-14
10. დადგენილება № 52. საქართველოს სოც. საბჭ. რესპუბლიკის
სასამართლოს წყობილების დებულების სამოქმედოდ შემოღე-
ბის შესახებ. 14-15
11. დადგენილება № 53. საქართველოს სოც. საბჭ. რესპუბლიკის
სისხლის სამართლის საპროცესო კოდექსის სამოქმედოდ შემო-
ღების შესახებ. 15-16

12.	დადგენილება №4. უზენაესი და ოლქის სასამართლოების თაემჯდომარეების დანიშვნის შესახებ.	17—18
13.	დადგენილება №5. უზენაესი და აღმოსავლეთ საქართველოს ოლქის სასამართლოს წევრების დანიშვნის შესახებ.	17—18
14.	დადგენილება №6. სახალხო სასამართლოს შრომითი სესიების გადაწყვეტილებათა განსაზღვრების ვადების და აღნიშნულ გადაწყვეტილებათა აღსრულების შეჩერების წესის შესახებ.	—18
15.	დადგენილება №57. სახალხო მსაჯულთა სიების შესახებ 1923 წლისათვის.	—19
16.	დადგენილება №58. 1924 წლისათვის ოლქის სასამართლოს სამსჯავრო სხდომებში მონაწილეობის მიმღებ სახალხო მსაჯულთა სიების შემდგენელ კომისიების თაემჯდომარეთა დანიშვნის შესახებ.	19—20
17.	დადგენილება №59. დასავლეთ საქართველოს ოლქის სასამართლოს წევრების დანიშვნის შესახებ.	—20
✓ 18.	დადგენილება №60. საბჭოთა სოციალისტური რესპუბლიკების კავშირის დაარსების აღსანიშნავად ამნისტიის სამოქმედოდ შემოღების შესახებ.	—21
19.	დადგენილება №61. სასამართლოს საქმეების დამცველთა შესახებ.	22—24
20.	დეკრეტი. საცხოვრებელი სადგომების შესახებ.	25—29
21.	დადგენილება №62. საქართველოს სოც. საბჭ. რესპუბლიკის სასამართლო დაწესებულებათათვის სამოქალაქო სამართლის საქმეთა ქვემდებარეობის შესახებ.	29—31
22.	დადგენილება №63. მძიმე ფიზიკურ საქმეზე მომუშავე პირთათვის სასჯელის ვადის 1/3-ით შემოკლების შესახებ.	31—32
✓ 23.	დადგენილება №64. დეკრეტებისა და დადგენილებების გამოქვეყნების წესის შესახებ.	—32
24.	დადგენილება №65. სამხედრო სამსახურში ვაწვევისაგან თავის არიდებისათვის, დეზერტირობისათვის, აღნუსხვისაგან თავის არიდებისათვის და აღნუსხვის წესების დარღვევისათვის პასუხისმგებლობის შესახებ.	33—35
25.	დადგენილება №66. მცირეწლოვანთა და არასრულწლოვანთა პასუხისმგებლობის შესახებ.	—36
26.	დადგენილება №67. გამასწორებელ სახლების გამტვირთი კომისიის დაარსების შესახებ.	36—37
27.	დადგენილება №68. თიანეთის მაზრის, როგორც ცალკე ადმინისტრაციული ერთეულის, გაუქმების შესახებ.	—37
28.	დადგენილება №69. სრულიად საქართველოს ც. ა. კ. მიერ 1923 წ. აგვისტოს 23-ის თარიღითა და 51 №-ით გამოქვეყნებული დადგენილების მე-2 მუხლის შეფარდების შესახებ.	—38
29.	დადგენილება №70. სამოქალაქო კოდექსის სამოქმედოდ შემოღებისათვის გამოცემული დადგენილების მე-2 მუხლის შეფარდების შესახებ.	38—39
30.	დადგენილება №71. სისხლის სამართლის საპროცესო კოდექსის 441 მუხლის შეფარდების წესის შესახებ.	—40
31.	დადგენილება №72. საქართველოს სოც. საბჭ. რესპუბლიკაში შტატების დაწესების შესახებ.	40—42

ს. ს. ს. რ. სახალხო კომისართა საბჭოს

დეკრეტთა, დადგენილებათა და დებულებათა ქრონოლოგიური
სარჩევი.

(1923 წ. 1-ლ ივლისიდან — 31 დეკემბრამდე).

სარჩევი

კრებულის
რომელ
გვერდზეა
ქაონი და-
ბეჭდილი

ს ა თ ა უ რ ი

1. დადგენილება №104. სოციალურ უზრუნველყოფის სახალხო კომისარიატისათვის ლატარია-ალეგრის მონოპოლიის მინიჭების შესახებ. . . . . —45
2. დადგენილება №105. იმ პირთა უზრუნველყოფის შესახებ, რომელთაც განსაკუთრებული ღვაწლი მიუძღვით სახელმწიფოს წინაშე და რომელთაც შრომის უნარი დაუკარგავთ. . . . . 46—47
3. დადგენილება №106. დებულება პასუხსაგები შრომის ამხანაგობათა (არტელების) შესახებ. . . . . 47—49
4. დადგენილება №107. წითელი არმიისათვის წყალზე და ელექტრონზე საშეღავათო ტარიფის დაწესების შესახებ. . . . . —50
5. დადგენილება №108. მოწმეთა და ექსპერტთა გამოუცხადებლობისა და მათ მიერ მოკვლევისა და გამოძიების ორგანოებისა და სასამართლოსათვის ჩვენების მიცემაზე უარის განცხადების შედეგის შესახებ. . . . . 50—51
6. დადგენილება №109. უმაღლესი კვალიფიკაციის მომუშავეთათვის სპეციალური და პერსონალური განაკვეთის დასაწესებლად კომისიის დაარსების შესახებ. . . . . —52
7. დადგენილება №110. საქართველოს სოც. საბჭ. რესპუბლიკის შინაგან საქმეთა სახალხო კომისარიატის საპატიმრო ადგილების სამმართველოსთან არსებული პენიტენციალური საბჭოს დებულების დამტკიცების შესახებ. . . . . —53
8. დებულება. საქართველოს სოც. საბჭ. რესპ. შინაგან საქმეთა სახალხო კომისარიატის საპატიმრო ადგილების სამმართველოსთან არსებული პენიტენციალური საბჭოსი. . . . . 53—54
9. დადგენილება №111. შავი ქვის (მარგანცის) მრეწველობის შესახებ. . . . . —55
10. დადგენილება №112. ტყავის ქარხნის უზრუნველყოფის შესახებ საჭირო ნედლეულობით. . . . . —55

11. დადგენილება №113. ნადირობის შესახებ საქართველოს სსრ-ის საბჭო. რესპუბლიკის სახალხო კომისართა მიერ 1922 წ. ივნისის 28-ს თარიღითა და მე-10 №-ით გამოცემული დეკრეტის მე-8 მუხლის შეცვლისა და დამატების შესახებ. . . . . — 56
12. დადგენილება №114. სამუხრუმო საქმის რეორგანიზაციის შესახებ. . . . . — 57
13. დადგენილება №115. საეკლესიო განათულობის გამოყენების წესის შესახებ. . . . . 57—58
14. დადგენილება №116. სახელმწიფო, საკოოპერაციო და კერძო საწარმოთა ანგარიშების შესახებ. . . . . 58—59
15. დადგენილება №117. სასურსათო სახალხო კომისარიატის გა-
ღმების შესახებ. . . . . —59